

Jakob Westholmi Gümnaasium

Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi kujunemislugu
Õpilasuurimus

Autor: Kärt Sihver

12.a klass

Juhendaja: Alla Eenma

Tallinn 2020

The evolution of the school uniform of the Jakob Westholm Secondary School

Summary

Kärt Sihver

Supervisor: Alla Eenma

Research Paper

2020

Number of Pages: 65

The current research paper focuses on the history of the school uniform of the Jakob Westholm Secondary School.

The aim of the paper is to write a summary document detailing the history of the school hat and other school uniform articles of the Jakob Westholm Secondary School, including their designers and manufacturers. In addition to official documents and written sources, the paper collects data from interviews with Kalle Niinas, the headmaster of the school from 1994 to 2013 who instituted the school uniform, and Heinz Valk, the designer of the school tie.

The paper falls into 7 chapters.

Chapter 1 summarizes the history of the dress code of the Jakob Westholm Secondary School before the institution of the school uniform. Chapter 2 talks of the reconstruction of the flag of the Jakob Westholm Secondary School, while chapter 3 sheds light on the genesis of the school tie. Chapter 4 provides the creation of the school uniform, the initial manufacturers of its elements and a short summary on the difficulties and controversy surrounding its institution. Chapter 5 provides a short summary on the production and shipment of the school uniform up until the academic year of 2019/2020. Chapter 6 details the obligations of the students regarding their appearance and the general attitude towards the school uniform. Chapter 7 describes all articles of the school uniform as of the academic year of 2019/2020.

Sisukord

Sissejuhatus	5
1. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi ajalugu	6
1.1. Koolivorm esimese Eesti Vabariigi ajal	6
1.2. Koolivorm nõukogude perioodil ja taasiseseisvunud Eestis	9
2. Jakob Westholmi Gümnaasiumi sümbolika taastamine taasiseseisvunud Eestis	12
3. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolilips	14
3.1. Koolilipsu idee sünd	14
3.2. Koolilipsu kavandi loomine	14
3.3. Koolilipsu kujundus	15
3.4. Koolilipsu värvide tähendused	16
3.5. Koolilipsu tootmine	16
4. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi loomine	18
4.1. Koolivormi idee tekkimine	18
4.2. Koolivormi disaini ideed, esimesed tooted	19
4.3. Kooli hoolekogu ja vilistlaskonna roll koolivormi loomisel	24
5. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi tootjad ja tellimine	28
6. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi kandmise nõuded	33
6.1. Koolivormi kandmise nõuded Jakob Westholmi Gümnaasiumi kodukorras	33
6.2. Koolivormi kandmise nõude täitmise kontrollimine	34
6.3. Õpilaste tagasiside koolivormile 2016. aastal toimunud küsitluse põhjal	35
7. Jakob Westholmi Gümnaasiumis 2019/2020 õppeaastal kasutusel olevate koolivormi esemete kirjeldused	38
7.1. Koolivormi polod	38
7.2. Koolivormi kudumid	40
7.3. Koolivormi triiksärgid ja seelikud	40
7.4. Koolilips	41
7.5. Koolimütsid	41
7.6. Liputoimkonna õlalint	42
7.7. Kooli spordisärgid	43

7.8. Riiete kaotamine ja taaskasutus	45
7.9. Kalle Niinase arvamus koolivormi muutmisest	45
Kokkuvõte	47
Kasutatud allikad	48
Lisad	50
Lisa 1. Foto näituselt „Vormitud lugu 12”	50
Lisa 2. Tallinna Linnaarhiivist leitud JWG koolimütside kavandid.....	51
Lisa 3. Hetkel kasutusel oleva Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolimütsi kavand	54
Lisa 4. Direktori kohusetäitja taotlus seni tarvitusel oleva vormimütsi edasikandmiseks	55
Lisa 5. 1936. aastast pärinev JWG koolimüts ja käsitsi tehtud spordisärgi embleemid.....	56
Lisa 6. Koolivormi tellimuste ülekanded	57
Lisa 7. Ajakirjas Wow ilmunud koolivormi tootjate promopildid	60
Lisa 8. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi kudumite fotod.....	61
Lisa 9. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi seelikute fotod.....	64
Lisa 10. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi toodete mõõdutabel	65

Sissejuhatus

Selle uurimistöö tõukeks oli 2019. aasta kevadel Eesti Rahva Muuseumis toimunud koolivormide näitus „Vormitud lugu 12”, kus fotograaf Marjaana Vaher pildistas ning tema tütar Elis Vaher joonis üles 12 Eesti kooli vormi (vt lisa 1). Näitusel oli esindatud ka Jakob Westholmi Gümnaasiumi (edaspidi JWG) koolivorm. Sealt edasi tuli muuseumilt ettepanek koolivormi esemed muuseumi kogusse fondeerida, kuid juurde paluti ka koolivormi kohta tekstmaterjali. Kuna sellist kirjalikku dokumenti JWG koolivormist ei olnud, siis pakkus huvijuht Alla Eenma autorile välja idee koostada vajalik tekstmaterjal 11. klassi uurimistöö raames.

Uurimistöö eesmärgiks oli uurida koolimütsi ja teiste koolivormi esemete saamislugu, tootjad, disainerid ning koostada saadud infost koonddokument. Töö valmimiseks viis autor läbi kaks intervjuud: endise JWG koolidirektori Kalle Niinasega 11. detsembril 2019. aastal ja koolilipsu kujundaja ning JWG vilistlase Heinz Valguga 14. detsembril aastal 2019.

Autor püstitas kaks uurimisküsimust: esiteks, kui palju on võimalik leida koolivormi kohta dokumenteeritud materjale ja teiseks, leida vastus küsimusele, miks on Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivorm niisuguseks kujunenud.

Töö on jaotatud seitsmesse peatükki. Esimeses peatükis võetakse kokku Jakob Westholmi Gümnaasiumi kooliõpilaste riietuse ajalugu enne ühtse koolivormi sisseviimist alates vabadussõja lõpust kuni Eesti taasiseseisvumiseni. Teises peatükis räägitakse Jakob Westholmi Gümnaasiumi lipu taastamisest ning kolmandas koolilipsu loomisest. Neljandas peatükis kirjutatakse Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi loomisest alates algse idee tekkest aastal 2004 kuni koolivormi kohustuslikuks muutumiseni aastal 2008, koolivormi toodete tootjatest ning koolivormi sisseviimisel tekkinud raskustest. Viiendas peatükis on kokku võetud JWG koolivormi tellimise ja tootmise ajalugu kuni õppeaastani 2019/2020. Kuuendas peatükis on välja toodud koolivormi kandmise nõuded ja õpilaste tagasiside koolivormile. Seitsmendas peatükis kirjeldatakse Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi esemeid õppeaastal 2019/2020.

1. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi ajalugu

Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi ajalugu ei ole nii pikk, kui kooli tegutsemise aeg. Kahjuks on informatsiooni varasemate aegade riietumisnõuete kohta vähem, kui niisuguse pika ajalooga kooli kohta eeldaks. Esimeseks koolivormi elemendiks võib pidada 1920. aastal vormimütsiks saanud musta teklit. (Jakob Westholmi Gümnaasiumi koduleht. „Ajalugu”)

1.1. Koolivorm esimese Eesti Vabariigi ajal

1920. aasta sügisel oli tänase Jakob Westholmi Gümnaasiumi nimeks Jakob Westholmi era-reaalgümnaasium (Jakob Westholmi Gümnaasiumi koduleht. „Ajalugu”). Ühtset koolivormi vabadussõja järgsetel aastatel polnud, sest ajad olid kehvad - õpilaste riided ja jalanõud olid viletsad ja lipsu ei kantud. Ühiseks riietusesemeks oli kooli vormimüts - musta värvi nokaga müts, mille rummu ümber oli violetne pael. Peale vabadussõda polnud kõigil võimalust seda kanda - ainult veerandil oli vormimüts olemas, ülejäänud kandsid seda, mida said. Teistest koolidest tulnud kandsid oma koolide vormimütse ilma eraldusmärkideta. (Toiger, Loosberg 1992: 47)

Jakob Westholmi Gümnaasiumi lõpetajate klassipilte vaadates on näha, et polnud kehtestatud ühtset koolivormi – sõjaeelse progümnaasiumi õpilased (vt foto 1) kandsid frentšitaolist pintsakut, samas kui gümnaasistid (vt foto 2) kandsid ülikonda, triiksärki ja lipsu.

Foto 1. Progümnaasiumi lõpetajad aastal 1913

Allikas: Per aspera ad astra I osa: Jakob Westholm ja tema kool 1907-1937

Foto 2. Jakob Westholmi Era-reaalgümnaasiumi 3. lend aastal 1921

Allikas: Per aspera ad astra I osa: Jakob Westholm ja tema kool 1907-1937

Ka teistes koolides enne teist maailmasõda üldine vormikandmise kohustus puudus, aga kui kool võttis vormi kasutusele, pidid kõik selle kooli õpilased seda kandma. Algkoolides üldjuhul vorm puudus, välja arvatud suuremates linnakoolides ja erakoolides. Keskkooliõpilaste riietus, mille värvid ja tegumoe võis valida kool, seevastu oli enamasti ühtne. (Lvova 2019)

Tütarlastel oli selleks tavaliselt tumedamast villasest riidest valge kraega kleit. Kui argipäevane krae oli tagasihoidlik, siis pidulikud kraed olid uhkete volangide ja plisseedega. Noormeeste vormirõivaks oli tume, enamasti sinine või hall ülikond. Muidugi kuulus vormi juurde kooli värvides müts, mida kaunistas mütsimärk. Vorm näitas kuulumist mitte lihtsalt õpilaste hulka, vaid ühe kindla kooli perre. (Lvova 2019)

1923. aasta alguses sai kooli uueks nimeks Jakob Westholmi Poeglaste Õigustega Erahumanitaargümnaasium. Uueks koolivormi mütsiks sai kirsipunane müts kolmnurkse märgiga, millel oli tammeleht ja -tõrud. Vormimütsi kandmine muutus siis kohustuslikuks. (Toiger, Loosberg 1992: 213)

Tallinna Linnaarhiivis leiduvad kavandid, kus on võimalik näha erinevat värvi koolimütsi variante (vt lisa 2). Kavanditest võib järeldada, et kaalutlusel on olnud ka teised värvid peale kirsipunase. Säilinud on ka töö kirjutamise ajal kasutusel olev mütsikujundus aastast 1937 (vt lisa 3). Kahjuks pole võimalik kavandite autorlust ning mitte kasutusel olevate mütside kavandite dateeringut tuvastada. Huvitav leid oli ka Tallinna Linna koolivalitsusele esitatud avaldus, kus paluti luba jätkata Jakob Westholmi poeglaste era-humanitaargümnaasiumi õpilastel vormipeakatte kandmist (vt lisa 4).

Koolimütsi kandmise tähtsusest on kirjutanud ka Jaan Kross oma romaanis „Wikmani poisid”. Tsitaat annab vihje, et otsest koolivormi koolis ei olnud, kuid koolimütsi tuli rangelt kanda: „Jaak tõmbas esikus palitu selga ja pani tumehalli veluurkaabu pähe. Ka kaabu oli muidugi keelatud asi. Wikmani poisid tohtisid käia paljapäi või kanda gümnaasiumi karminpunast mütsi. /.../ Seda enam, et isa oli avaldanud Jaagu kaabukandmisele koguni toetust. /.../ Varsti topitakse mu treialitele vabrikus ka vormimütsid pähe ja vormipüksid jalga. Haridusminister plaanitseb kohustusliku koolivormi sisseseadmist. Distsipliini ja rahvusliku üksmeele kasvatamiseks. Minu meelest peaks nüüd ka vormimütsidest loobuma. Aga vahele jääda pole sul muidugi tarvis. Kord on kord.” (Kross 1988: 61)

Kõnekas on ka lõik kõrtsipidaja Maria juures, kes koolipoiste külastuskäigu maha salgab. Tsitaat algab: „Ja- jaa, härra konstaabel /.../ ah Wikmani gümnaasiumi inspektor /.../ Jaa olid mingisugused noormehed. Ei-ei, ei mingisuguseid punaseid mütsisid.” (Kross 1988: 55)

Kõige dramaatilisem on lõik õpilasest Laasikust, kes hommikuti turul käis ema tehtud harju müümas. Siin pidi koolijuht taganema oma rangetest nõuetest, sest andekat õpilast koolist välja visata direktor ei raatsinud. Tsitaat algab: „Mina keelan teil koolimütsi kandmise ära! Tähendab mitte üldse, vaid turul, saate aru! Kandke seal mida tahate.” (Kross 1988: 70)

Kalle Niinase arvates on koolivorm, eriti koolimüts, väga soliidne ja tõsine ning selles peaks oma käitumist jälgima. Näiteks ei tasuks koolivormis jalgpalli mängida, sest see võib kooli nime rüvetada. Kalle Niinas arvab, et igal vabadusel on teatud piirid, kuid JWG-s on õpilaste ja õpetajate vahel olnud väga lugupidav suhtumine. (Niinas 2019)

Sõjale eelnenud ajajärgust ei ole säilinud koolimütsidest teateid kuigi palju. 2020. aastal sai JWG vilistlaskogu oma valdusesse Rein Talimaale kuulunud koolimütsi, kes õppis Jakob Westholmi Gümnaasiumis aastatel 1936-1940. Samuti on säilinud kaks originaalset võimlemissärkidele kinnitatavat kooli embleemi (vt lisa 5). Vilistlaskogul on plaanis need esemed restaureerida. (Eenma 2020)

1.2. Koolivorm nõukogude perioodil ja taasiseseisvunud Eestis

Sõjajärgsetel aastatel vormikandmist ei nõutud (Lvova 2019). Heinz Valguga tehtud intervjuus selgus, et ka tema kooliskäimise ajal koolivormi veel polnud. Valk ja tema lend käisid koolis sõja ajal ning pärast seda ning tollaegse suure vaesuse tõttu oli kooliks sobilike riiete olemasolu suur õnn. (Valk 2019)

Alles 1950. aastate keskel hakati kõikides liiduvabariikides juurutama ühesugust koolivormi, mille olid disaininud Moskva moeloojad. Tüdrukutel oli selleks pruun kleit valge krae ja kätiste ning musta (pidulikul juhul valge) põllega, poisid pidid aga kandma tumesinist või musta ülikonda. (Lvova 2019)

Eesti NSVs selline vorm väga populaarne polnud ning juba kümnendi lõpus võeti kasutusele kohalike disainerite kujundatud kooliriietus. 1960ndate keskel muutus koolivormi kandmine

kohustuslikuks. Järgnevatel aastatel toimus koolivormis mitmeid muudatusi – kasutusele tulid vestid, jakid ja blusoonid, kuid põhiliselt olid need sinist värvi kombineeritud rohekate, hallide ja valgete toonidega. Aastast 1973 lubati tüdrukutel seelikute asemel kanda pikki pükse. Aastal 1983 kinnitati viimane nõukogudeaegne koolivorm (vt foto 3). Vormi kandmise kohustus kaotati 1980ndate lõpus. (Lvova 2019)

Foto 3. Nõukogude Eestis 1980.aastatel kasutusel olnud koolivormi näidis

Allikas: Pinterest

Kättesaadav: <https://www.pinterest.com/pin/574560864937012125/> (16.05.2020)

Nõukogude Liidu aegsed riietumisnõuded kehtisid ka Jakob Westholmi Gümnaasiumis (tolleaegses Tallinna 22. Keskkoolis). Eesti taasiseseisvumisel ühtne koolivorm kadus. Küsimus ühtse riietuse vajadusest tõusis 1990. aastatel aga siiski esile tolleaegses Jakob Westholmi Keskkoolis. Oma riigi tekkimine oli tekitanud õpilastes vastuseisu igasuguse vormi kandmise kohustuse vastu. Õpilased tahtsid kasutada võimalust osta ja kanda välismaa firmade riideid ka koolis – vahel viis see olukorrani, kus ka siseruumides mütse kanti. (Eenma 2020)

1997. aasta 7.c klassipilt on tüüpiline näide ühtse koolivormi puudumisest (vt foto 4). Riietumise normide puudumine mõjus õpilaste distsipliinile ja käitumisele negatiivselt – korrektse riietuse puudumine või peakatte kandmine siseruumides oli sage nähtus, mille kohta õpetajad pidevalt märkusi pidid tegema. Vajadus ühtse riietuse järgi aina suurenes. (Eenma 2020)

Foto 4. 1997. aasta 7.c klassipilt

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi klassipiltide arhiiv

Omakorda andis tõe koolivormi väljatöötamiseks kooli rohkearvuliste kooride osalemine laulupidudel. Laulupeo rongkäiguks puudus lauljatel ühine riietus, seega ei eristunud kooliõpilased teistest laulupeolistest. Rahvarõivasteta õpilased osalised laulupeol tihti valge pluusi ja tumeda seelikuga, mis kooli kolonni visuaalset muljet ebahühtlustas. (Eenma 2020)

2. Jakob Westholmi Gümnaasiumi sümboolika taastamine taasisesisvunud Eestis

1990. aastatel oli Jakob Westholmi Gümnaasiumi vilistlaskogul väga toimekas eesseisus: vanemateks liikmeteks olid Ruudi Toomsalu, Arvo Putmaker, Heiti-Alar Sommer ning nooremateks Heinz Valk, Mati Krivel ja Ene Kross. Nende algatusel taastati sõjajärgne koolimüts koos mütsimärgiga, samuti ka auvilistlase rinnamärgid W-tähega ja tammelehega. Koolimütse õmbles vilistlaskogule füüsilisest isikust ettevõtja Urmas Verlin kuni mütside tootmise üleandmiseni OÜ Logotrade-le. Oluliseks peeti ka kooli sümboolika taastamist, milleks võeti ette ka koolilipu taastamine. (Valk 2019)

Esimese JWG lipu autorid olid väga mõjukad nimed Eesti kunstiajaloos. Kristjan Raud, JWG kunstiõpetaja 1920. aastatel, visandas väikse eskiisi, mille põhjal Jakob Westholmi Gümnaasiumi vilistlane Paul Luhtin, hilisem Kunstiinstituudi professor ja tuntud graafik, lõi korrektse kavandi. Jakob Westholmi Gümnaasiumi vilistlaskogu liikmed asendasid hävinenud 1928. aastal valminud Westholmi Gümnaasiumi sini-kirsipunase-kuldse lipu uuega. (Valk 2019)

Foto 5. Jakob Westholmi Gümnaasiumi laualipp (koolilipu vähendatud koopia)

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koduleht

Kättesaadav: <https://www.westholm.ee/index.php?id=10392> (10.01.2020)

Lipul on kooli tunnuslause *Per aspera ad astra*, mis tähendab ladina keeles “läbi raskuste tähtede poole” ja kuupäev 12. veebruar 1907, millal Jakob Westholm sai tsaarivõimudelt loa asutada III järgu erakool. Sellel kuupäeval tähistatakse tänaseni kooli aastapäeva. (Jakob Westholmi Gümnaasium. “Sümboolika”).

Lipu taastamine oli väga keeruline protsess, sest ainsaks allikaks lipu eelneva välimuse kohta oli väikene värvifoto Westholmi esimeses koolikogumikus „Per aspera ad astra I osa: Jakob Westholm ja tema kool 1907-1937“, mille Heinz Valk suurendas ruutmõõtkava abil lipu suurusesse. Sõjajärgsed Westholmi õpilased ei teadnud midagi meenutada lipu sinisel küljel olevate taevatähtede arvu sümboolsest tähendusest. Valgu arvates tähendus puudub. Nõukogude ajal ei leidunud kahjuks korraliku lipu jaoks materjali. Rootsis elavad vilistlased annetasid nende lipule siidipunase ja sinise kanga ja kollased, kuldsed narmad, nõörid ja tutid. Siis käis Valk ARSis (tolleaegses Tallinna Kunstiteodete Kombinaadis), kus ta veenis tikkijad töö ette võtma – töö oli suuremahuline ja tehniliselt keeruline, kuna lipp ei ole trükitud, vaid tikitud – kaasa arvatud kõik tähed, nimi, moto ja detailid. Samuti tuli valmistada uus lipuotsik – seda ei hakatud kopeerima, vaid ARSis mõtles Valk koos ühe oma hea sõbraga välja praeguse tammelehe kujunduse. Ettevõtmine oli suur ning nõudis palju aega ja ressursse. Sellest hoolimata said nad töö valmis. (Valk 2019)

Taastatud koolilipu koopia õnnistati sisse 25. mail 1990. aastal Kaarli kirikus ja kingiti koolile (Jakob Westholmi Gümnaasiumi koduleht. „Ajalugu”)

3. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolilips

3.1. Koolilipsu idee sünd

Kooli sajanda juubeli lähenemisega 1998. aastal tekkis Jakob Westholmi Gümnaasiumi vilistlaskogu eestseisusel idee luua ese, millel oleks mingi kindel otstarve ning praktiline kasutusviis, meenutamaks kooli juubelit. Nad ei tahtnud, et kooli juubelit jääks meenutama lihtsasti unustatav või ebapraktiline ese, vaid midagi kooli sümboolikaga seotud ja tähenduslikku, mida saaks igapäevaselt kasutada. Taheti luua lips, mida saaksid kanda nii poisid kui ka tüdrukud. Noorematele klassidele otsustati teha väiksemad ja gümnaasiumiklassidele täismõõdus lipsud. (Valk 2019)

Ene Kross, JWG vilistlane aastast 1969 ja endine JWG vilistlaskogu juhatuse sekretär, meenutab 1990-ndaid aastaid, kui ta töötas firmakinkide ja reklaamtoodete müüjana ning pakkus muuseas sissekootud logoga lipse, mida valmistas õmblusfirma Lipsy OÜ. Anu Nigul, tolleagne Lipsy OÜ juhataja, näitas Krossile Tallinna Inglise Kolledži lipsu ning rääkis, kuidas ka Gustav Adolphi Gümnaasiumil on oma lips ja pakkus välja, et ka Jakob Westholmi Gümnaasiumil, kui pika ajalooga koolil võiks samuti oma lips olla. (Kross 2020)

Kross esitas idee toleaeagse vilistlaskogu juhatuse esimehele Heiti-Alar Sommerile, kellele Krossi ettepanek meeldis. Ka juhatuse meeskoosseis oli Jakob Westholmi Poeglaste Erahumanitaargümnaasiumist saadud härrasmeheliku kasvatuse tõttu nõus lipsu loomisega. Lipsu kavand paluti joonistada JWG vilistlaskogu ainsal kunstnikul Heinz Valgul. (Kross 2020)

3.2. Koolilipsu kavandi loomine

Lipsu loomisel lähtus Heinz Valk Jakob Westholmi Gümnaasiumi värvidest tumepunasest ja mustast, mis on mõlemad väga soliidsed, väärrikad ja pidulikud värvid. Lips pidi kohe algusest olema Westholmi värvides, muud variandid ei tulnud kõne allagi. Lipsu mustri kujundamisel lähtus Valk koolilipu sümboolikast. Seega otsustas ta lipsu kujunduses kasutada JWG lipul

olevat taevatähtedest pärga – ideed, mille autoriks oli Kristjan Raud, kunagine JWG kunstiõpetaja. (Valk 2019)

Heinz Valk seisis väljakutse ees – tal oli mitu head ideed, kuid ta pidi leidma viisi, kuidas need omavahel kombineerida üheks terviklikuks disainiks. Ta ei mäleta enam eeleskiiside hulka, kuid lõpuks mõtles ta välja praeguse lipsu disaini. Valgu kolleegid jäid kõik tema kavandiga rahule ning otsustasid selle teoks teha. (Valk 2019)

Seejärel saadeti kavand Saksamaale, kus sealne arvutispetsialist koostas kudumise programmi antud joonise põhjal, mis maksis 2360 Eesti krooni. Saksamaalt saadeti kaks kangavarianti, ühel neist oli punane toon tumedam, teisel heledam. Tumedam punane sarnanes rohkem JWG koolilipu värviga, seega valitigi see. (Kross 2020)

3.3. Koolilipsu kujundus

Koolilipsu kujunduses on kasutatud triipe ja ühesuuruseid viisnurkseid tähti, lipsu all on kahekordne W-täht. Ka lipsu tähtede arvul pole tähendust. Triibud on vaheldumisi mustad, punased ja helehallid vaheldumisi. Algselt taheti lipsule panna valged tähed ja triibud, kuid Ene Kross leidis, et helehall mõjub paremini. Praegusel lipsul on hallid taevatähed. Diagonaalne triip on klassikalise inglasliku lipsu üks tunnuseid. Valk on oma loodud lipsuga väga rahul. (Valk 2019)

Foto 6. Heinz Valgu loodud Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolilips

Allikas: Alla Eenma erakogu

3.4. Koolilipsu värvide tähendused

Koolilipsu värvidel on mitmeid tähendusi. Punane on kõikides kultuurides, kaasa arvatud Eesti omas, olnud elujõu sümbol. See tuleneb sellest, et veri on punast värvi – märgati, et liigselt verd kaotanud inimene suri, seega arvati, et veri on inimese elujõu kandja, ilma milleta elada ei saa. Elujõu sümbolina on punaseid triipe palju kasutatud ka Eesti rahvariites. Näiteks esimene rahvariite komplekt noorele neiu pulmadeks sisaldas punast värvi tähistamiseks elujõudu ja õnne. Westholmi lipul ja muul sümboolikal tähistab punane värv elu- ja tahtejõudu, mitte alla anda, vaid raskuste vastu edasi võidelda, mis läheb kokku Jakob Westholmi ideaalidega. (Valk 2019)

Must tähistab mulda, täpsemini isamaa põllu mulda, millest kasvab vili, millest me oma elujõu saame. Mullast saavad inimesed kõik oma elus püsimiseks, olemiseks, kasvamiseks ja kõige muuks. Samuti on sellel eriline tähendus meie rahvale, kes ajalooliselt on olnud talurahvas. Alles 19. sajandil “ärkas” Eesti rahvas, enne olid kõik vaid “maamatsid”. Kogu meie ajalugu on seotud mulla ja maapinnaga. Samuti on must väga maskuliinne värv. Valk pole kindel, kes mõtles JWG must-punase tekli värvid välja, kuid tema arvates on must ja punane väga hea värvide kombinatsioon – väga pidulik, soliidne ja väärikas, kohane eliitkoolile. (Valk 2019)

3.5. Koolilipsu tootmine

Esimesed lipsud tellis kool 24. oktoobril 1997.aastal. Esimesest kangast valmistati 501 meeste lipsu, mille tükihind oli tollal 70 Eesti krooni, ja 188 laste lipsu, mille ühe eksemplari hind oli 45 Eesti krooni. Kross meenutab, et tellimuse valmides olid firmas kiired ajad ning kuna mitte kellelgi polnud aega lipse kinkekarpidesse pakendada, tegi ta seda ise. Meeste lipsud pakiti läbipaistvatesse karpidesse, et neid oleks võimalik ka külalistele kinkida. Vilistlaste peoõhtutel müüdi alustamiskulude tasa tegemiseks lipse pisut kallimalt. (Kross 2020)

Kooli sajanda juubeli kingitus sai koheselt suure populaarsuse osaliseks. Heinz Valk ei suuda meenutada, mitu tiraaži praeguseks tehtud on, kuid ta teab, et nende lennus oli kõigil poistel Westholmi lips ees. Valgult endalt on proovitud lipsukavandit korduvalt ära osta – eriti suures vaimustuses lipsust on olnud inglased, kuid veelgi rohkem ameeriklased, kelle lipul on samuti tähed nagu Westholmi lipul ja lipsulgi. Valk sõnas: „Käis siin üks Ameerika dokfilmi

võttegrupp, kes tegi filmi „Laulev revolutsioon”. Need tegijad olid ka sellest lipsust nii vaimustuses, et kuidas nii vahva koolilips saab olla ja kõike puha.“ Lips elab nüüd oma iseseisvat elu ning püsib Valgu arvates tõenäoliselt sama kaua kui JWG ehk kuni kümneid tuhandeid aastaid. Lipsu loomine sujus, kuna esseeisus koosnes jõulistest ja toimekatest inimestest, kes kahtlemise asemel asusid kohe tegutsema. (Valk 2019)

Tänapäeval tellib lipsu arvutijoonise teinud Saksamaa firma oma kangad Hiinast ja lipse õmbleb Lipsufirma OÜ Tallinnas. (Kross 2020)

Kooli sajandaks aastapäevaks toodetud lips oli esimene ühtne riietuse, mida oli võimalik tellida ka õpilastel. Klassijuhatajad korjasid lipsude raha sularahas kokku ning toimetasid selle vilistlaskogule, kes lipsud peale valmimist kooli tagasi toimetab. Mõni aasta hiljem hakkas koolilipsude raha kokku korjama algklasside õppealajuhataja Kersti Uudelt (vt lisa 6). (Eenma 2020)

Koolilipsu kandmine muutus õpilaste seas populaarseks järk-järgult, 2000. aasta klassipiltidest on koolilipsud ees näiteks ainult 4.b klassi õpilastel (vt foto 7). Koolivormi esemete kandmine sõltus ka klassijuhatajate nõudlikkusest. Nüüdseks on JWG koolilips õpilaste seas kõige populaarsem koolivormi ese. (Eenma 2020)

Foto 7. 2000. aasta 4.b klassipilt

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi klassipiltide arhiiv

4. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi loomine

Kui Kalle Niinas alustas aastal 1994 tööd Jakob Westholmi Gümnaasiumi direktorina, tahtis ta, et kool oleks nii hea kui võimalik ning et see eristuks teistest. Paljud vilistlased meenutasid talle Westholmi aega ning kombeid. Näiteks õpilased, kes ei kandnud Westholmi koolivormi mütsi, visati omal ajal koolist välja. Tänapäeval poleks see enam võimalik, sest siis eemaldatakse pigem direktor oma ametist kui et peaks õpilase väikse rikkumise pärast haridusest ilma jätma. (Niinas 2019)

15 aastat tagasi (aastal 2005) taheti koolivormi loomisega kooliperet rohkem kokku liita, et tekiks oma kooli tunne. Samuti oli koolivormi eesmärk õpilasi võrdsustada, et vähem jõukamad õpilased ei tunneks end rõivaste pärast teistest halvemini. Taotleti, et õpilased ei peaks riietuses omavahel konkureerima ehk firmariietes õpilased ei vaataks teisi üleolevalt. Veel taheti vähendada õpilaste stressi, mida põhjustab pidev riietuse pärast muretsemine ja teistest eristumise soov. (Niinas 2019)

Ühtse riietuse olemasolu aitab tagada ka distsiplineeritud käitumise. On küll vaieldav, kas riided teevad kooli paremaks, aga üksmeel ja kokkuhoidmine on kooli püsimiseks väga vajalikud. (Niinas 2019)

4.1. Koolivormi idee tekkimine

Kalle Niinasele meeldis Prantsuse Lütseumi koolivorm, mis oli ajalooline madruse kostüüm. Samuti tahtsid paljud koolid tollel ajal 1990. aastate alguses teisest eristuda, et õpilased poleks igas koolis sarnased, vaid et koolivorm liidaks oma kooli õpilased kokku ja eraldaks neid teistest. Ka Niinase peamine soov oli, et JWG õpilased eristuks teistest koolidest. Prantsuse Lütseumi eeskujul tekkiski soov oma koolivormi järele. Samuti tulenes koolivormi loomise idee sellest, et kuidagi oli vaja oma kooli õpilaste hulgas tekitada ühtekuuluvustunnet ning vähendada sotsiaalset konkurentsi riiete väljanägemise tõttu. (Niinas 2019)

Kalle Niinas oli üks koolivormi idee algatajatest, teiseks algatajaks hoolekogu poolt oli Kersti Uudelt. Nii tekkis grupp inimesi, kelle ühiseks sooviks oli luua sobilik koolivorm. (Niinas 2019)

Oma koolivorme hakkasid välja töötama paljud Eesti koolid. Näiteks 2010. aastal ilmunud Õhtulehe artiklis on kirjeldatud juba 10 Harjumaa kooli koolivorme. (Toomemets 2010)

4.2. Koolivormi disaini ideed, esimesed tooted

Kooli 100. aastapäevaks (1998. aastaks) oli taastatud koolimüts ja loodud koolilips. Koolivormi väljatöötamisel tuli arvestada nende olemasolevate esemete disainiga ja värvidega. (Eenma 2020)

Kõigile sobilikku riietuseset oli raske välja mõelda, sest iga inimene on erinev. Kalle Niinas ja Kersti Uudelt mõistsid, et koolivormi puhul tuleb arvestada ka rahaga, eriti kui mõnel vanemal käib mitu last nende koolis. Koolivorm pidi olema ilus, aga odav. See oli esimene eesmärk, mida oli väga raske saavutada. Teiseks eesmärgiks oli saada kõik õpilased kooliüritustel kandma koolivormi, et süvendada ühtsusetunnet. (Niinas 2019)

Koolivormi loomisel tekkis mitmeid erinevaid ideid. Lähtuti koolimütsi värvist, sama värv – kirsipunane – on ka kooli lipul. Niinas on kindal arvamusel, et kirsipunane on väga ilus värv vormimütsi jaoks. (Niinas 2019)

Koolivorm pidi vastama mitmele tingimusele. Esiteks pidi see olema võimalikult praktiline. Teiseks pidi see olema ilus ja noortepärane, et õpilased tahaksid seda kanda ja tunneksid selle kandmise üle uhkust. Kolmandaks pidi see olema odav, et kõik saaksid seda endale lubada. Neljandaks pidi see olema kergesti puhastatav ja pestav, sest koolivormi peaks kandma iga päev ning see tahes-tahtmata määrdub. Koolivorm peaks olema ka mugav ning viigipükse kantaks vaid pidulikemal juhtudel. (Niinas 2019)

Seejärel tuli mõelda koolivormi materjali peale. Tekstiilist tehtud riided kortsuvad kergelt ega lase õpilastel end väga vabana tunda. Nad jõudsid arusaamale, et vorm peaks olema kootud, et see veniks pisut ning õpilane saaks seda kauem kanda. Kudumeid tootvas firmas Norrison OÜ

töötas JWG vilistlane Birgit Nilisk, kes pakkus välja esimesed koolivormi näidised. Nii loodigi nõõpidega kardigan, mida on võimalik näha fotol 8. Koolivormi tootjate promopildid ilmusid ka ajakirjas Wow (vt lisa 7). Kuid JWG toleleaegne koolidirektor Kalle Niinas ja õppealajuhataja Kersti Uudelt tahtsid vormi loomisel veelgi kaugemale minna ja rohkem vormielemente luua. (Niinas 2019)

Foto 8. Norrison OÜ toodetud kardiganid, 2002. aasta 3.b klassipilt (fotol olevad rohelised vestid on poistekoor Revalia esinemisvorm)

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi klassipiltide arhiiv

Enne kardigani tekkis mitu praegu kasutusel olevat koolivormi elementi. Näiteks lasid õpetajad teha T-särkidele kooli W-tähe. See oli mõeldud vabaks ajaks, kuid kui ilm lubas, võis sellega ka koolis käia. (Niinas 2019) Helesinised kooli logoga T-särgid (vt foto 9) telliti klassijuhatajatele ja muusikaõpetajatele 2002. aasta koolinoorte laulupeoks AS Fifaa-lt. (Eenma 2020)

Foto 9. Kooli logoga helesinine T-särk

Allikas: Alla Eenma erakogu

Õpetaja Silva Sepa eestvedamisel töötati välja tumepunased valge trükiga T-särgid õpilastele (vt foto 10), mis on kasutusel tänaseni spordivõistlustel ja kehalise kasvatuse tundides. Särke hangiti läbi õpetaja Sepa õe reklaamifirma. Esimesi särke said klassijuhatajad tellida juba aastal 2000 (vt lisa 6), õpilased hakkasid neid kandma ka igapäevaselt. (Eenma 2020)

Foto 10. Väljalõige 2000. aasta 5.a klassipildist. Kooli T-särk esimest korda klassipildil.

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi klassipiltide arhiiv

Kui T-särgid olid õpilaste poolt omaks võetud, tekkis vajadus soojemate vormiesemete järele, mida oleks võimalik kanda ka jahedamate ilmadega. Kuigi olid olemas Norrison OÜ villased kardiganid, proovis kool leida ka argisemaid riideesemeid. Fifaa AS valikust leiti sobivad fliisid, samuti valiti sealt igapäevaseks kandmiseks ka erinevat värvi polosärgid (vt foto 11), kuna T-särgid olid siiski spordirõivastus. Aastal 2006 sai näiteks tellida beeže ja helesiniseid kooli logoga fliise (vt foto 12). Polosärkide värvivalik on aegade jooksul alati olnud lai – tellida on saanud nii kollaseid, tumesiniseid, beebi- ja fuksiaroosaseid kui ka halle polosärke. (Eenma 2020)

Foto 11. Jakob Westholmi Gümnaasiumi sümboolikaga polosärgid

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi galerii

Kättesaadav: <https://www.westholm.tln.edu.ee/westu/galerii/vorm2/pages/2.htm> (16.05.2020)

Foto 12. Jakob Westholmi Gümnaasiumi sümboolikaga fliisid

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi galerii

Kättesaadav: <https://www.westholm.tln.edu.ee/westu/galerii/vorm2/pages/4.htm> (16.05.2020)

Tekkis ka mõte triiksärkide mudelite väljatöötamiseks. Logosid pole neile kunagi peale trükitud ega tikitud, et õpilased saaksid soovi korral neid ka väljaspool kooli kanda. Alates 2007. aastast hakkas koolivormi triiksärke tootma Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ, nemad võtsid üle ka polosärkide tarnimise. Kahjuks oli selle firma poolt toodetud triiksärkide kvaliteet ebaühtlane. Vanemate poolt laekus mitmeid kaebusi lahti tulnud nööpide ning viltu lõigatud kanga kohta. 2007. aastal oli võimalus tellida ka väike partii pidulikke valgeid tütarlaste triiksärke Tallinna Moemajalt. Särgid olid väga kvaliteetsed, kuid kõrge hinnaga, mistõttu pidid paljud neist loobuma. (Eenma 2020)

Aastal 2006 sai tellida villaseid koolivormi tooteid – veste, nööpidega kardigane, lukuga soonikkampsuneid, pikkade varrukatega džempereid ja soonikmütse – Norrison OÜ-lt, polosid ja fliise Fifaa AS-lt, koolitekleid FIE Urmas Vernililt ning koolilipse OÜ Lipsy-lt. Erinevaid koolivormi tooteid on võimalik näha fotol 13. Koolivormi toodete tellimise süsteem oli üpris keeruline – lapsevanemad kandsid raha klassijuhatajatele, need omakorda Alla Eenmale või Kersti Uudeltile ning need omakorda vastavatele ettevõtetele (vt lisa 6). Süsteemi lihtsustamiseks tuli leida lahendus, et koolivormi tootmise ja tarnimisega tegeleks vaid üks firma. (Eenma 2020)

Foto 13. Aastal 2006 olemasolevad koolivormi tooted

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi galerii

Kättesaadav: <https://www.westholm.tln.edu.ee/westu/galerii/vorm2/pages/13.htm>
(16.05.2020)

Aastast 2010 võttis koolivormi toodete tarnimise ja tootmise üle OÜ Logotrade, kes lõi ka keskkonna koolivorm.ee, kust lapsevanemad said koolivormi otse tootjalt tellida. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormiga hakkas tegelema Mart Neeme. 2015. aastal ostis Mart Neeme OÜ Logotrade-lt koolivorm.ee keskkonna ning jätkas koolivormi tarnimist Houstex OÜ nime alt. Sellel perioodil vähendati ka kooli logo suurust toodetel, et see oleks paremas proportsioonis väiksemate suurusnumbritega (Eenma 2020). Alates õppeaastast 2017/18 läks koolivormi tellimine üle RK Teeninduse OÜ keskkonda koolipood.ee. Koolivormi esemete tootmine ja tarnimine toimub endiselt Houstex OÜ kaudu. (Neeme 2020)

4.3. Kooli hoolekogu ja vilistlaskonna roll koolivormi loomisel

Koolivormi loomist arutati kooli hoolekogus, arutluse kaasati nii õpetajad kui lapsevanemad. Koolivormile oli nii pooldajaid kui vastaseid. Oli arusaadav, et paljud ei rõõmustaks koolivormi üle, sest inimesele meeldib olla mugav ja vaba ning igasugune vorm sunnib teda teisiti käituma

ega lase tal kõike endale lubada, mida dressipükstes või kulunud teksades teha saaks. (Niinas 2019)

Õpetajatega arutati, et ka õpetajatel peavad oma riietuse suhtes olema standardid ning nad peaksid riietuma konservatiivselt. Samas oldi ühel nõul, et õpetajad ei peaks riietuma õpilastega üheselt. Õpetaja peaks olema korralik ja väljapeetud, kuid mitte alati ülikonnas ja kostüümis, aktsepteeritud oli ka teksapükste kandmine. (Niinas 2019)

Koolivormi loomisel oli mitmeid takistavad tegureid. Näiteks olid lapsevanemad väga pahased, kooli süüdistati nõukogude režiimi tagasi toomises – ei tahetud, et kõik õpilased oleksid ühte moodi riides. Kooli seisukoht oli, et tahetakse luua oma kooli tunnet ning kui suudavad seda teised koolid, suudab ka JWG. Vaidlusi sel teemal oli palju, sest muutustest on kergem keelduda kui neid vastu võtta. Kalle Niinas mäletab, et mitmed lapsevanemad tulid ja kaebasid talle, et koolivormiga kiusatakse õpilasi ning et koolivorm on tarbetu, iganenud asi. (Niinas 2019)

8. aprillil 2004. aastal toimunud koosolekul otsustati korraldada koolivormi eskiiside vanusepiiranguteta konkurss. Eesmärgiks oli luua uus pidulik ja argipäevane vorm. Vormielementidest olid eelnevalt olemas vormimüts, koolilips, kampsun ja T-särk. Direktori käskkirjaga kinnitati komisjon parimate kavandite välja selgitamiseks, vilistlaste poolt kuulusid komisjoni Heinz Valk ja Ene Kross. Auhinnafondi suuruseks määrati 2500 krooni. (JWG vilistlaskogu juhatuse koosoleku protokoll 08.04.2004) Kahjuks ei õnnestunud uurimistöö käigus leida ühtegi võistlusele laekunud kavandit ega muid dokumente võistluse toimumise kohta.

16. mail 2006 toimus hoolekogu koosolek, mille käigus arutati koolivormi tulevikku. Hoolekogu esimees oli Mati Krivel ja selle koosseisu kuulusid Kersti Uudelt, Hedi Tralla, Arno Saar, Hannes Sundja ja Hedi Konrad. Hoolekogu arvates aitasid täiendused koolivormile igal õpilasel leida endale midagi sobivat. Samuti oldi ühel meelel, et ühtne, kuid valikuid pakkuv vorm loob koolis meeldiva tööõhkkonna ning loob äsja renoveeritud koolimajas ühtsuse tunde. Mõisteti, et koolivormi sisseviimine on vaid üks samm Jakob Westholmi Gümnaasiumile väärrika koha tagamiseks Eesti hariduselus. Juba järgmiseks õppeaastaks paluti vanematel muretseda oma lastele valge tallaga vahetusjalatsid vahatatud laudpõrandate säilitamiseks. (JWG hoolekogu koosoleku protokoll 16.05.2006)

Kalle Niinas meenutab üht naljakat juhtumit, kui üks 15-aastane tüdruk tuli kooli koolivormita, vahetusjalatsiteks kollased kummikud. Tüdruk ei saanud aru, miks puhtad kummikud ei sobi vahetusjalanõudeks, sest kooli kodukord seda otseselt ei keelanud. Niinas oli tüdruku enda juurde kutsunud ning noominud teda koolist lugu pidama, mille peale kummikud ka eemaldati. (Niinas 2019)

2004. aastal välja kuulutatud konkursi tulemusena ning õpilaste, õpetajate ja lapsevanemate koostööna täiendati koolivormi. Täienduste tegemisel arvestati õpilaste iga ja kooli pikka ajalugu ning traditsioone. Koolivormile lisandusid mikrofliisid, polosärgid, vestid, džemprid, soonikmütsid, lukuga jakid ja kardiganid. (JWG hoolekogu koosoleku protokoll 16.05.2006)

Lõpuks võttis JWG hoolekogu 24. aprillil aastal 2007 vastu otsuse, mis nõudis koolivormi kandmist põhikoolis ning mis hakkas kehtima järgmise õppeaasta kolmanda veerandi algusest ehk 2008. aasta jaanuarist. Gümnasistidelt koolivormi kandmist ei nõutud, soovitati vaid kanda koolivormi mütsi ning kooli pidulikel üritustel korrektset riietust. (JWG hoolekogu koosoleku protokoll 24.04.2007)

14. mail 2007 toimunud koosolekul tutvustati, milliseid uusi koolivormi elemente oleks võimalik lisaks olemasolevatele kasutusele võtta, näiteks esitleti mitmeid Norrison OÜ tooteid. Tehti ka ettepanek võtta kasutusele triiksärgid - poistele ja noormeestele halli värvi ning tüdrukutele ning neidudele roosat värvi. Eelneval hoolekogu koosolekul 24. aprillil oli otsustatud, et koolivormi kandmine muutub põhikooli ulatuses kohustuslikuks järgmise õppeaasta 3. veerandist. Enamik lastevanematest pooldas koolivormi, kuid soovisid, et vorm ei nõuaks rohket hooldamist ega oleks valmistatud sünteetilisest materjalidest. Koosoleku tulemusena otsustati ühtse koolivormi väljatöötamist jätkata ning nõuda põhikooli õpilastelt olemasolevate koolivormi esemete igapäevast kandmist. (JWG hoolekogu koosoleku protokoll 14.05.2007)

On arusaadav, et algklasside õpilasi ei saa võrrelda põhi- või keskkooli lõpuklassidega. Kui midagi koolivormi laadset sisse viia, peaks alustama noorematest klassidest, sest see on tunduvalt kergem. Kes on alumise astme läbinud, lepivad meelsamini nõudega, et vormi kantakse vaid pidulikel üritustel. (Niinas 2019)

Koolivormi loomine võttis aega mitu aastat. Kooli kodukorda seda nõuet esialgu sisse ei viidud, sest mingi ettevalmistusaeg pidi jääma, et õpilased meelsamini seda nõuet täidaksid. (Niinas 2019)

Loodeti, et õpilased või vähemalt enamus neist, nõustuvad koolivormi ideega. Kui õpilased piisavalt vormiga harjuvad ja selle omaks võtavad, siis järgnevad ka õpetajad. (Niinas 2019)

Kalle Niinas mõistab, et moodne ühiskond on palju muutunud, kuid gümnaasiumiastmes võiks tema arvates olla akadeemilisem ja konservatiivsem riietus. Ta saab aru noorte inimest vajadusest ennast teostada, kuid kindlale tasemele, nagu gümnaasiumisse või kõrgkooli, jõudes tasuks oma riietust vastavalt kohandada. Näiteks on teksad piisavad, puudub vajadus liiga edevalt riietuda. Niinas meenutab naljaga, et teab mitut noort, kes gümnaasiumis koolivormi vastu olid, kuid vilistlasena tulid kooliüritustele pidulikus riietuses. Mitmetes töökohtades on konservatiivne riietus üks nõuetest usalduse loomiseks. Selle tõttu püüdsidki nad koolikollektiivi ühte liita. (Niinas 2019)

Kalle Niinase arvates võiks õpilasomavalitsus, nagu õpetajadki mõnes tunnis, kasvatada õpilaste maitset ja stiilitunnetust. Niinase arvates pole riided kõige tähtsamad, peaasjaks on teadmised, kuid n-ö „väliskest“ peaks olema väljapeetud, sest oma riietusega avaldatakse teiste vastu oma lugupidamist. Küsimus pole riiete maksumuses, vaid nende individuaalses sobivuses. Noort inimest tuleb vahel pisut suunata, et ta sellest aru saaks. Vahel võtavadki õpilased või õpilasomavalitsus koolivormi tõsiselt ja kutsuvad oma sõpru halva käitumise puhul korrale. (Niinas 2019)

Juhtkonna algne soov oli, et koolivormi kantaks iga päev, kuid see ei läinud täide. Siis lootsid nad jõuda kompromissini, et koolivormi (koolilips, vest ja kardigan) kantaks vähemalt pidulikemal kooliüritustel, nagu aktustel ja õpilaskogunemistel. See eesmärk saavutati. Arvati, et ka korralikud teksapüksid sobivad koolivormi juurde. Vastu oldi dressipükstele ning liiga madalal kantavatele püksidele. (Niinas 2019)

Kergemini võtsid koolivormi kandmise omaks kooli kooride lauljad. Pidulik koolivorm on ka täna koolikoorige esinemisriietuseks. (Eenma 2020)

5. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi tootjad ja tellimine

Koolivormi valmistamiseks pidi juhtkond leidma firma, mis vastaks kõige rohkem nende tingimustele – tootmine peaks olema odav ja kiire. Nad pidid kõiki asjaolusid arvestama ning küsisid mitmetest kohtadest tootmise kohta, kuid Norrison OÜ vastas nende seatud tingimustele kõige rohkem. Norrison OÜ poolt tulid kootud kampsunid, kuid koolivormi särkidega nad ei tegelenud. (Niinas 2019)

Kudumi puhul pidi valima naturaalse villa, mis on ilus, kuid kallis, ja poolsünteetilise villa vahel, mis sisaldas polüestrit ja on vastupidavam. Otsustati poolsünteetilise villa kasuks. (Niinas 2019)

6. oktoobril 2009. aastal toimus Jakob Westholmi Gümnaasiumi hoolekogu toetusgrupi koosolek. Koosolekut juhatas Heiti-Alar Sommer, protokollis Kersti Uudelt ning sellest võtsid osa 15 lastevanemate esindajat, direktor K. Niinas, õppealajuhataja L. Aun, huvijuht A. Eenma, hoolekogu esimees H.-A. Sommer ja sekretär K. Uudelt. Päevakorras oli koolivormi tellimine ja koolivormi uue tootja valimine. (JWG hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll 06.10.2009)

Pakkumised koolivormi tellimuste täitmiseks saadi kahelt tootjalt. Esimeseks neist oli Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ, kes valmistas ka eelneval aastal koolivormi, teiseks oli uus pakkuja OÜ Logotrade, kes oli koosolekuks näidisesemed valmistanud. Balti Tekstiil nõudis, et tellitakse vähemalt 300 toodet, OÜ Logotrade nõudis tellimust miinimumsuurusega 100 toodet. Samuti soovis OÜ Logotrade, et leping sõlmitakse Jakob Westholmi Sihtasutusega kolmeks aastaks, ning lubati, et koolivormi valmistamiseks kulub 20 päeva ning hinnad lepingu kehtimise ajal ei muutu. Võrreldi firmade hinnapakumisi ja nähti, et Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ hinnad olid kõrgemad ning eeldatav tellimiste arv suurem. (JWG hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll 06.10.2009)

Eelistati odavamat hinnapakumist, sest oldi ühel nõul, et kuna lapsed kasvavad riietest kiiresti välja, pole riiete vastupidavus oluline. A. Aasma ettepanekul lisati lepingusse tingimus, et kui koolivormi toodete kvaliteet peaks halvenema, on kooli sihtasutusel õigus leping lõpetada ning

uus tootja leida. Lõpptulemusena valiti koolivormi tootjaks Logotrade OÜ soodsama pakkumise ja kiirema tootmise tõttu. Koolivorm telliti interneti kaudu oktoobris, vorm valmis detsembris. (Jakob Westholmi Gümnaasiumi hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll 06.10.2009)

13. septembril 2010. aastal kohtuti Logotrade OÜ esindaja Anti Saluneemega. Otsustati uuendada koolivormi tellimise süsteemi ja anda see Logotrade OÜ halduse alla. Uue internetipõhise tellimissüsteemi kaudu sai tellimuse esitada otse tootjale. Tootja komplekteeris tellimused klasside kaupa ja saatis need kooli. Siis jagati tellimused klassijuhatajatele, kes omakorda jagasid vormitooted õpilastele kätte. Probleemide ja tootmisvigade esinemisel said lapsevanemad otse Logotrade OÜ poole pöörduda. (JWG hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll 14.09.2010)

Kuni 2010/2011 õppeaastani käis koolivormi tellimine klassijuhatajate kaudu, kes korjasid õpilastelt tellimuste jaoks sularaha ning koolivormi toodete vahetus oli otsene vormi tootva firmaga. Kuna koolivormi vahendusfirmaks oli väikeettevõtte, esinesid probleemid tellimuste komplekteerimise ja pakendamisega. Kooliaasta alguses ei suudetud kindlustada kõiki mudeleid ja suuruseid, mille tõttu kippusid tähtjad venima. Selle tõttu tuli neid tooteid erinevatelt allhankijatelt juurde tellida ja need jõudsid õpilasteni mitu kuud hiljem. Esines ka kaebusi villaste kampsunite tõmblukkude kvaliteedi osas. Kooli toodi koolivormi toodete proovinumbrid, mida õpilased said selga proovida, et teada saada, millist suurust tellida. Juhul, kui koolis polnud võimalik proovinumbreid proovida, võis seda teha ka Logotrade OÜ kontoris aadressil Pärnu maantee 160a. Alates 2010/2011 õppeaasta algusest aga toimus koolivormi tellimine kodulehe koolivorm.ee kaudu, mis tähendas, et lapsevanemad ei pidanud koolivormi enam tellima klassijuhatajate vahendusel. (Eenma 2020)

6. oktoobril 2011. aastal toimunud Jakob Westholmi Gümnaasiumi hoolekogu toetusgrupi koosolekul kohtuti Logotrade OÜ esindaja A. Saluneemega. Koosolekut juhatas H. -A. Sommer, protokollis Piret Ude ja sellest võtsid osa 19 lastevanemate esindajat, direktor K. Niinas, õppealajuhatajad L. Aun ja K. Uudelt, huvijuht A. Eenma, hoolekogu esimees H. -A. Sommer, aseesimees V. Viilop ning Logotrade OÜ esindaja A. Saluneem. Koosoleku päevakorras oli koolivormi tellimine. A. Saluneem tutvustas koolivormi tellimist ning sellega seonduvat. (JWG hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll 06.10.2011)

Koolivormi tellimustest 230 oli täidetud, 9 täitmata ja 25 osaliselt täitmata, mis lubati täita õppeveerandi jooksul. Koolivormi sai tellida periooditi - kaks korda aastas, mõlemal korral kahe nädala jooksul. Neil perioodidel tellitud tooted saadeti kooli. Osaliselt või täielikult täitmata tellimuste korral said lapsevanemad minna Logotrade OÜ kontorisse aadressil Pärnu maantee 160A, Tallinn. Triiksärgid muutusid 1-2 euro võrra kallimaks, sest parema kvaliteedi saamiseks hakkas Logotrade OÜ triiksärke ostma Sangarist, mis lõppkokkuvõtteks oli odavam, kui ise Sangarisse triiksärki ostma minna - hinnavahe oli 4-5 eurot. Särkide näidised olid Logotrade OÜ kontoris, kus need pildistati ja tellimiskeskonda üles laeti. (JWG hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll 06.10.2011)

Anti Saluneem vastas koosolekul lapsevanemate esindajate küsimustele. Saluneem ütles, et koolivormi saab igapäevaselt tellida Logotrade OÜ kontorist, kust see siis kümnete seeriatena kooli tarnitakse, kuid soovitas ise tellimusele kontorisse järele tulla, sest sel juhul on kättesaamise aeg lühem. Samuti oli ta vastu vormitoodete postiga koju toimetamisele, öeldes, et postikulude maksmise asemel oleks targem ise tellimusele järele tulla. Saluneem soovitas kontorisse pöörduda ka muude murede - näiteks vale suuruse ja täitmata tellimuste - puhul. H.-A. Sommer tuletas lapsevanematele meelde, et koolimüts kuulub ka kohustusliku koolivormi hulka, ning ütles, et vilistlaskogu on juba kolm aastat esimese klassi õpilastele koolimütsid kinkinud. K. Uudelt teatas, et novembris on uus mütside tellimus, mütsi tellimiseks tuleks klassijuhatajatele edastada uute mütside suurused. (JWG hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll 06.10.2011)

Jakob Westholmi Gümnaasiumi hoolekogu toetusgrupi koosolekust 27. novembril 2012. aastal võttis osa 20 lapsevanemate esindajat, hoolekogu aseesimees V. Viilop, direktor K. Niinas, õppealajuhatajad L. Aun ja K. Uudelt, huvijuht A. Eenma, hoolekogu liikmed U. Reinde, M. Rits ja M. Kairjak ning Logotrade OÜ esindaja A. Saluneem. Koosolekut juhatas V. Viilop ja protokollis R. Roosipuu. Koosoleku päevakorras oli koolivormi tellimine ja sellega seonduv. (JWG hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll 27.11.2012)

Leping Logotrade OÜ ja kooli vahel lõppes kuu aega enne koosolekut, ei tootja ega kool tõstatanud lepingu pikendamise küsimust. Seoses lepingu lõppemisega tekkisid tarneprobleemid, kuna ei osatud tellitavate kogustega arvestada, koosoleku ajaks oli 13 tellimust täitmata jäänud. Logotrade OÜ tegi ettepaneku lepingut jätkata, kuid soovis, et uus

lepinguperiood seotaks miinimumkoguste väljaostu kohustusega perioodil lõpus. Väideti, et nende poolt toodetud vesti hind oli 22% ja soonikkampsuni hind 61% soodsam kui konkurentidel. Pakuti ka villa asemel meriinovilla sisaldavaid veste, kuid see oleks tähendanud, et villast valmistatud tooted oleksid kallimaks läinud - näiteks soonikkampsuni hind oleks tõusnud 22 eurolt 33 eurole. (JWG hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll 27.11.2012)

Kudumitel olevad suurusnumbrid olevat tellijates segadust tekitanud, seega võeti kasutusele uus märgistussüsteem. Avaldati soovi läbi viia küsitlus lapsevanemate hulgas, et saada tagasisidet oma toodete ja teenuste osas. Samuti pakuti välja uusi koolisümboolikaga tooteid - helkureid, pika varrukaga polosärke, puhve, sussikotte ja muid koolitarbeid. Lubati uuel lepinguperioodil hindasid mitte tõsta. Saluneem rääkis, et koolivormi tooteid on võimalik tellida ka aasta sees, kuid seda infot tellimissüsteemis ega kooli kodulehel polnud. Lapsevanemad küsisid toodete kvaliteedi kohta, Saluneem vastas, et kolme aasta jooksul on ainult üksikud tooted katki läinud, Roosipuu kommenteeris, et toodete kvaliteet on suhteline, kuid vastab nende odavale hinnale. Veel küsiti tellimuste ebakorrektselt täitmise kohta. Logotrade OÜ vastas, et ebakorrektselt täidetud tellimused on võimalik soovi korral ringi vahetada. Tehti ettepanek tuua koolivormi tellimisperiood suvesse, kuid lapsevanemad polnud sellega nõus, lepiti kahe nädalase tellimisperioodiga septembris. Koosoleku tulemusena otsustati jätkata uue perioodi lepingu läbirääkimisi Logotrade OÜ-ga ning korraldada elektrooniline kliendirahulolu küsitlus, miinimumkoguste väljaostu nõudega ei nõustatud. (JWG hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll 27.11.2012)

21. jaanuaril 2016. aastal välja antud käskkirjaga kinnitas direktor Rando Kuustik koolivormi töögrupi, kelle ülesandeks anti välja valida koolivormi tootev firma, kellega kool saaks sõlmida lepingu koolivormi tellimuste täitmiseks. Töögrupi esimeheks määrati Alla Eenma ning aseesimeesteks Kersti Uudelt ja Lilian Aun. Töögruppi kuulus kokku 18 liiget, kellest 2 olid põhikooli õpilased ning 3 lapsevanemate esindajad. (JWG käskkiri 21.01.2016)

Koolivormi komisjon otsustas 2. veebruaril 2016. aastal valida koolivormi tootmise firmaks Houstex OÜ. See oli koolivormi pakkujatest kalleim firma ning mitmetel lapsevanematel tekkis küsimus, miks just see pakkuja valiti, sest koolivorm peaks olema hinnalt kättesaadav kõigile õpilastele ning vastama kvaliteedinõuetele. Tehti ettepanek koostada koolivormi esemetest tabel, et erinevad pakkujad saaksid oma pakkumised paremini koostada, samuti peaks tarnija valima hoopis ettetellimise tähtaegade, toodete tarneaegade ning tutvumisvõimaluste põhjal.

Koolivormi komisjon vastas, et Houstex OÜ valiti selle tõttu, et õpilased poleks valmis kandma Norrison OÜ poolt pakutavat koolivormi terviklahendust, ning otsustas Houstex OÜ-ga koostööd jätkata. (Eenma 2020)

6. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi kandmise nõuded

Koolivorm aitab luua koolitunnet, tagab õpilasliku välimuse ja aitab kujundada üldist riietumiskultuuri. Alates 2008. aastast on I-IX klasside õpilastele koolivormi kandmine kohustuslik. (Koolivorm. “Jakob Westholmi Gümnaasium”)

Heinz Valgu arvates on JWG koolivorm väga soliidne ja aegumatu. Hoolimata hetke moest sobib see igast vanusest õpilastele ning nad ei tunne vormi tõttu piinlikust või ebamugavust. Valk polnud enam vilistlaskogu eesesisuses, kui koolivormi hakati looma. Tollel ajal teatati sellest ka ajalehtedes, et mitmed vanad koolid Tallinnas hakkasid endale koolivorme looma ning Valgu eakaaslastest vilistlased olid sellest teadlikud. Leiti, et see on väga õige otsus, sest see suurendab õpilastes kokkukuuluvustunnet ja tugevdab nende ühtsust. Igasugune kooli sümbolika, hoolimata suurusest või otstarbest, tugevdab ja hoiab kooli vaimu, alates sõrmustest ja rinnamärkidest kuni vestide ja kampsuniteni välja. Valgu arvates on Westholmil koolivormist väga terviklik ja kaunis „ansambel” olemas. (Valk 2019)

6.1. Koolivormi kandmise nõuded Jakob Westholmi Gümnaasiumi kodukorras

Kooli kodukorras on õpilase riietumise nõudeid kirjeldatud juba enne koolivormi sisseviimist. Näiteks õppeaastal 2000/2001 kasutusel olnud koolipäevikutes nõuti õpilastelt koolitöök sobivat ja korrektset riietust ning puhtaid vahetusjalatseid, pidulikel puhkudel ja eksamitel pidulikku riietust. Spordijalatsid ja dressid olid lubatud vaid kehalise kasvatuse tunnis. (JWG koolipäevik. 2000/01 õ/a)

Alates 2006. aastast riietumise nõudeid päevikutes välja ei toodud, vastav info tuli õpilasel leida kooli kodulehelt. (JWG koolipäevik. 2006/07 õ/a)

Alates 2008. aastast on Jakob Westholmi Gümnaasiumis koolivormi kandmine põhikooli õpilastele kohustuslik. Lapsevanemate kohustus on, et nende lapsed järgiksid koolivormi kandmise nõudeid. Koolivorm on koolivest või –kampsun, polosärk kooli logoga, ühevärvilised püksid (k.a teksapüksid), klassikalise lõikega seelik või kleit. Koolivormi all võib kanda

triiksärki, polosärki või pluusi. Triiksärgiga peab kandma koolilipsu. (Jakob Westholmi Gümnaasiumi kodukord 2016) Kohustuslik on kanda ka vahetusjalatseid, mis ei jätaks põrandale tumedaid jälgi. Lubatud ei ole suurte piltide, reklaamtekstide ja aplikatsioonidega pluusid või särgid ning lõhkised teksad, samuti ka silmatorkavad ehted, needid, rõngad ning muud kaunistused ja meik. (Koolivorm. “Jakob Westholmi Gümnaasium”)

Gümnaasiumi õpilastel pole koolivormi kandmise kohustust. Gümnaasisti kooliriietuseks sobib triiksärk, polosärk või pluus; ühevärvilised püksid (k.a teksapüksid), klassikalise lõikega seelik või kleit; pintsak, vest või kampsun ning ülikond. (Jakob Westholmi Gümnaasiumi kodukord 2016)

Pidulikel üritustel ning kooli esindades peab kandma õpilane vormimütsi ja pidulikku koolivormi, milleks võib olla vest või kampsun, valge pluus, koolilips, musta värvi viigipüksid või klassikalise lõikega seelik ning kingad. Noormehed peavad kandma ülikonda ja koolilipsu. (Jakob Westholmi Gümnaasiumi kodukord 2016)

Kooli koorid peavad esinedes kandma pidulikku koolivormi: valget pikkade varrukatega triiksärki koos koolilipsuga, musta värvi viigipükse või klassikalise lõikega seelikut, ihuvärvi sukkpükse ning musta värvi kingasid. Mudilas- ja lastekoori lauljad peavad lisaks kandma veel vesti ning segakoori noormehed ülikonda. (Jakob Westholmi Gümnaasiumi kodukord 2016)

Antud riietumisnõuded kehtivad ka käesoleva uurimistöõ kirjutamisaastal 2020.

6.2. Koolivormi kandmise nõude täitmise kontrollimine

Hoolekogu toetusgrupi koosolekul 14. septembril aastal 2010 oli teemaks põhikooli õpilaste vastuseis koolivormi kandmise suhtes. Koosolekul otsustati alustada koolivormi kandmise nõude täitmise rangemat kontrollimist. Klassijuhatajad pidid oma klassiga koolipäeva alguses kohtuma, et kontrollida nende koolivormi ja vahetusjalatseid. Samuti nõuti, et aineõpetajad õpilastele ebakorrekse välimuse korral märkusi teeks. Veel soovitati korraldada loenguid riietumisest, meikimisest, ehete, neetide ja muude aksessuaaride kandmisest, et põhikooli õpilased meelsamini korrektse välimuse nõudeid täidaksid. Koolivormi puudumisel nõutakse õpilaselt, et ta kannaks samades toonides sobivat riietust. Hoolekogu arvates tuleks nõuda koolivormi kandmist juba algklassides, et õpilased harjuksid sellega. Juhul, kui koolivorm on hetkel pesus või pole seda mingil põhjusel võimalik kanda, peaks lapsevanem sellest õpetajat päeviku kaudu teavitama. Koosoleku tulemusena alustati klassijuhatajate ja õpilaste

hommikuste kohtumistega, regulaarsete klasside kontrollimisega ning aineõpetajate ja klassijuhatajate kaasamisega koolivormi kandmise nõude täitmise kontrollimisse. (JWG hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll 14.09.2010)

2011. aasta 6. oktoobri hoolekogu toetusgrupi koosolekul tutvustas direktor Kalle Niinas lapsevanematele kooli kodukorra punkti VIII, mis kirjeldab koolivormi kandmise põhimõtteid. Ta väitis, et koolivormi kandmist ei saa nõuda sunniviisiliselt, vaid vormi kandmine peab muutuma iga õpilase auasjaks. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses ei ole lubatud kõrvaldada koolivormi ja vahetusjalanõudeta õpilast tunnist. Koolivormi kandmist saavad kontrollida vaid õpetajad, vanemad peaksid kandmist julgustama ja vormi kandmise vajadust seletama. Lapsevanemad rääkisid, et Luise tänava koolimajas kantakse vormi nõuetekohaselt, Kevade tänava koolimajas koolivormi kandmise nõuet enamasti ei täideta. Esines argumente, et lapsi vastu nende tahtmist koolivormi kandma sundida teeb nad juba hommikul pahaseks ning vähendab nende soovi õppida, samas kui vorm poleks kohustuslik, läheks õpilane parema meelega kooli. Tehti ettepanek korraldada koolivormi kandmise võistlus, kuid L. Aun rääkis, et selline konkurss oli juba toimunud, kuid põhikooli lõpuklassid sellest piisavalt innustunud ei olnud. Koosolekul otsustati koolivormi kandmine jätta kohustuslikuks. (JWG hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll 06.10.2011)

6.3. Õpilaste tagasiside koolivormile 2016. aastal toimunud küsitluse põhjal

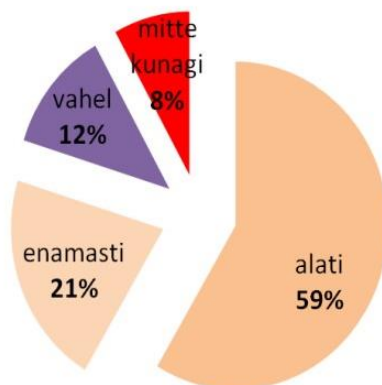
22. ja 25. jaanuaril 2016. aastal korraldati õpilaste seas küsitlus, millega uuriti koolivormi kandmist Jakob Westholmi Gümnaasiumi 5.-9. klassides. Küsitluse eesmärkideks oli hinnata koolivormi kandmise sagedust ning uurida selle kandmise või mitte kandmise põhjuseid. Küsitlus koosnes ühest kinnisest ja ühest lahtisest küsimusest, valimisse kuulus iga teine 5.-9. klasside õpilane, kokku oli küsitlusel 199 vastanut. (Eenma 2016)

Küsitletutest 59 protsenti (117 õpilast) kandsid koolivormi alati, 21 protsenti (42 õpilast) enamasti, 12 protsenti (24 õpilast) aeg-ajalt ning 8 protsenti (16 õpilast) ei kandnud koolivormi üldse (vt joonis 1).

Joonis 1. Koolivormi kandmise sagedus õpilaste seas

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi kandmise küsitlus aastal 2016

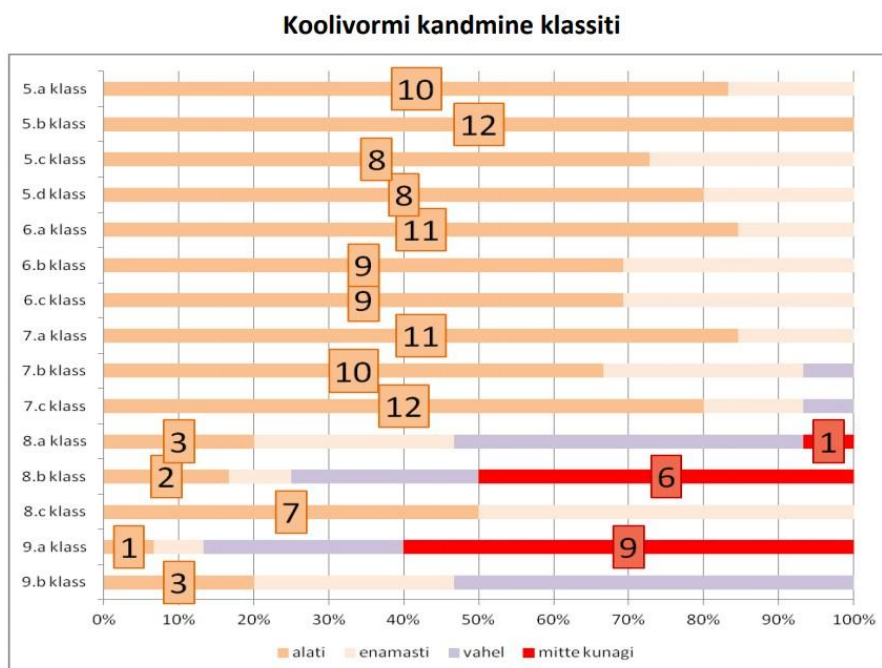
Kannab koolivormi
5.-9. klassis õpib 395, vastas 199 õpilast (50%)

Koolivormi kandmise protsent oli kõrgeim 5.-6. klassides ja 7.a klassis, kus vähemalt 40 protsenti õpilastest kandsid vormi alati ning kõik õpilased kandsid vormi kas alati või enamasti. Madalaim koolivormi kandmise protsent oli 8.b ja 9.a klassis, kus enam kui pooled õpilased keeldusid koolivormi kandmast, koolivormi alati kandvaid õpilasi oli väga vähe (vt joonis 2).

Joonis 2. Koolivormi kandmine klassiti

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi kandmise küsitlus aastal 2016

Koolivormi kandmise põhjusteks toodi küsitletute poolt näiteks koolivormi meeldivus, austus kooli ning selle tavade vastu, koolivormi kandmisega seonduv kuuluvustunne ning kooli sümboliseerimine. Koolivormi mittekanndmist põhjendati sellega, et vormiga oli midagi juhtunud, näiteks oli see pesus või täiesti koju unustatud, selle materjal oli ebamugav ning sügelema ajav, see ei pakkunud vaheldust, sellega oli raske teisi riideesemeid sobitada ning eelistati oma stiili (vt tabel 1).

Tabel 1. Koolivormi kandmise ja mittekanndmise põhjused

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi kandmise küsitlus aastal 2016

Koolivormi kandmise/mittekanndmise põhjendused

	5. klass	6. klass	7. klass	8. klass	9. klass
ALATI	<ul style="list-style-type: none"> • Kohustuslik • Näitab kuuluvust • Sümboliseerib kooli ja selle õpilasi • Austab kooli • Muu 	<ul style="list-style-type: none"> • Kohustuslik • Grete Koik käsib • Meeldib • Muu 	<ul style="list-style-type: none"> • Kohustuslik • Meeldib • Austan kooli, selle tavaid • Muu 	<ul style="list-style-type: none"> • Kohustuslik • Muu 	<ul style="list-style-type: none"> • Muu
ENAMASTI	<ul style="list-style-type: none"> • Kohustuslik • Muu 	<ul style="list-style-type: none"> • Kohustuslik • Õpetaja käsib • Vormiga on midagi juhtunud 	<ul style="list-style-type: none"> • Unustan koju • Muu 	<ul style="list-style-type: none"> • Kohustuslik • Vorm pesus • Muu 	<ul style="list-style-type: none"> • Pesus vm • Kannan ühte kindlat või mingit muud eset • Muu
VAHEL	-	-	<ul style="list-style-type: none"> • Muu 	<ul style="list-style-type: none"> • Ei meeldi – valik väike ja raske sobitada või ei sobi, värv on kole • Kallis • Kohustus • Tahaks näidata oma stiili • Materjal ei sobi • Muu 	<ul style="list-style-type: none"> • Eelistan/kannan teatud esemeid • Kannan ühte kindlat koolivormiga on külma/ palav • Koolivorm on ebamugav, tekitab sügelust • Soovin vaheldust • Muu
MITTE KUNAGI	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> • Kannan pigem ühevärvilist riietust • Ebamugav • Tekitab allergiat • Muu 	<ul style="list-style-type: none"> • 9. klassis ei pea kandma koolivormi, peab käima korrektselt riides • Ebamugav • Muu

Küsitlusest järeldus, et 80% õpilastel ei olnud koolivormi kandmisega probleeme. Seega jäi koolivorm põhikooli lõpuni ikka kohustuslikuks ning sellest loobumine poleks vähemuse survele mõistlik. (Eenma 2020)

7. Jakob Westholmi Gümnaasiumis 2019/2020 õppeaastal kasutusel olevate koolivormi esemete kirjeldused

Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi on võimalik tellida JWG kodulehelt RK Teeninduse OÜ-le kuuluvast veebipoest koolipood.ee. Koolivormi toodeteks on polod, kudumid, triiksärgid, seelikud, lipsud ja mütsid. Riideesemed toodab ja tarnib Houstex OÜ. (Koolipood)

7.1. Koolivormi polod

Koolivormi polosid on kolme varianti: lühikeste varrukatega, pikkade varrukatega ja T-särgid. Lühikeste varrukatega polosid on kolmes värvitoonis: tumesinine, hall ja roosa. Polod on 100% puuvillast ja tellitavate suuruste vahemik on XS kuni XL. Suuruste tabel on välja toodud lisa 10. Polodel on tugevdatud nõobiliist, kanditud kaeluse ümbrus ja kitsas soonik varrukaäärtes. Tumesinisel ja hallil polol on kaks kraenööpi, roosal on kolm. Polo vasakul rinnal on Jakob Westholmi Gümnaasiumi logo. Polo hinnaks on 10 eurot, värv ega suurus hinda ei mõjuta. (Koolipood)

Foto 14. Lühikeste varrukatega polod

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/toode/luhikeste-varrukatega-polo/> (17.01.2020)

Pikkadega varrukatega polo on müügil ainult tumesinisena. Ka sellel polol on tugevdatud nõobiliist, 2 kraenööpi, kanditud kaeluse ümbrus, kitsas soonik varrukaäärtes ning Jakob

Westholmi Gümnaasiumi logo vasakul rinnal. Polo on 100% puuvillast ning saadaval suurustes S kuni XL. Pikkade varrukatega polo maksumuseks on 12 eurot, suurus hinda ei mõjuta. (Koolipood)

Foto 15. Pikkade varrukatega tumesinine polo

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/toode/pikkade-varrukatega-polo/> (17.01.2020)

Koolisümboolikaga T-särk on tumepunane. Selle vasakul rinnal on väike Jakob Westholmi Gümnaasiumi W-täht kirjaga “Jakob Westholmi Gümnaasium” ning selle seljal suur Jakob Westholmi Gümnaasiumi logo. T-särk on saadaval suurustes S kuni L ning selle hind on 9 eurot.

Foto 16. Koolisümboolikaga T-särk eest- ja tagavaates

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/toode/t-sark/> (17.01.2020)

7.2. Koolivormi kudumid

Koolivormi kudumeid on kokku 6: õhem ja paksem vest, õhem ja paksem soonikkampsun, õhem kampsun ja v-kaelusega kampsun (vt lisa 8). Kudumid on kõik tumepunast värvi ning need koosnevad 50% akrüülist ja 50% meriinovillast. Kudumite, välja arvatud paksema vesti, hinnad sõltuvad suurusest – väiksemad suurused on odavam hinnaga. (Koolipood)

Õhemal ja paksemal vestil on mõlemal V-kaelus ning vasakul rinnal Jakob Westholmi Gümnaasiumi logo. Õhema vesti kangas on kootud tihedusega 12 GG ja paksema vesti kangas on tihedusega 6 GG. Mõlemad on saadaval suurustes 116-160 cm ning XS-XXL. Õhema vesti hind sõltub suurusest ja jääb vahemikku 25 kuni 37 eurot. Paksem vest, hoolimata suurusest, maksab 24 eurot. (Koolipood)

Õhem ja paksem soonik on mõlemad kõrge kaeluse, pikkade varrukate ja pika lukuga. Mõlema vasakul rinnal on Jakob Westholmi Gümnaasiumi logo. Õhema sooniku käised on ringkootud, aga paksem sooniku käised on külge õmmeldud. Õhem soonik on kootud tihedusega 12 GG ja paksem soonik on kootud tihedusega 6 GG. Õhem ja paksem soonik on mõlemad saadaval suurustes 116-160 ja XS kuni XL. Õhema sooniku hind jääb vahemikku 38 kuni 57 eurot ja paksema sooniku hind vahemikku 29 kuni 30 eurot, olenevalt suurusest. (Koolipood)

7.3. Koolivormi triiksärgid ja seelikud

Triiksärgid ja seelikud on vabatahtlikud koolivormi juurde kuuluvad elemendid. Triiksärke on Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipoe kodulehel saadaval valget ja musta värvi. Triiksärgid koosnevad 65% polüestrist ja 35% puuvillast. Triiksärgid on saadaval 110-170 cm pikkustele lastele ja suurustes 34-40 noortele. Laste triiksärkide hinnaks on 25 eurot ja noorte triiksärkide hinnaks 28 kuni 30 eurot, olenevalt suurusest. (Koolipood)

Seelikuid on kaks varianti: pihikseelikud ja volditud seelikud. Seelikute alumisel osal on musta-punase-kollaseruuduline muster. Seelikud koosnevad 65% polüestrist ja 35% puuvillast. Pihiku pihaosa koosneb 50% meriinovillast ja 50% akrüülist. Volditud seelik on saadaval suurustes 116-156 ja XS kuni L hinnavaheemikus 38 kuni 40 eurot. Pihikseelik on saadaval suurustes 116-156 ja XS kuni M hinnavaheemikus 49 kuni 59 eurot. Mõlema hind sõltub suurusest. Seelikute fotod on lisa 9. (Koolipood)

7.4. Koolilips

Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolilips on saadaval kahes variandis: kummiga ja ilma. Mõlemad lipsud on 100% polüestrist. Kummiga lipsu pikkus on 35,5 cm ja maksumus on 8 eurot, tavalise lipsu kogupikkus on 148 cm ja maksumus 8,5 eurot. Mõlemad lipsud on tumepunased ning kaetud diagonaalsete mustade ja hallide triipudega ning hallide tähtedega mõlemal pool triipe. Lipsu alumises osas on valge Jakob Westholmi Gümnaasiumi W-täht. Tavalise (ilma kummita) lipsu kujundus on nähtaval fotol 4. (Koolipood)

Foto 17. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolilips

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/toode/koolilips-tavaline/> (17.01.2020)

7.5. Koolimütsid

Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipoes on saadaval kolm erinevat mütsi: tekkel, talvemüts ja talvine tutimüts. Talvemüts on tumepunane soonikmüts Jakob Westholmi Gümnaasiumi logoga otsa ees. Talvine tutimüts on punakas-pruun helkiva tutiga soonikmüts Jakob Westholmi Gümnaasiumi logoga otsaes. Talvine müts maksab 16 eurot ja tutimüts 14 eurot. (Koolipood)

Jakob Westholmi Gümnaasiumi tekkel on tumepunane ja must müts kuldsete triipude ja musta nokaga. Tekli külge on kinnitatud kollasest metallist kolmnurkne märk, mille keskel on tammeleht ja 2 tammetõru. Tekkel on saadaval suurustes 51-61 cm hinnaga 26 eurot. (Koolipood)

Foto 18. Jakob Westholmi Gümnaasiumi tekkel

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/toode/tekkel/> (17.01.2020)

7.6. Liputoimkonna õlalint

2020. aastal töötati välja Jakob Westholmi Gümnaasiumi liputoimkonna õlalindid (vt foto 19), mida kanti esimest korda sama aasta 4. juunil Komandandi aias toimunud päikesetõusu liputseremoonial (vt foto 20). (Eenma 2020)

Foto 19. Jakob Westholmi Gümnaasiumi liputoimkonna õlalindi kavand

Allikas: Rando Kuustiku erakogu

Foto 20. Jakob Westholmi Gümnaasiumi liputoimkond kandmas õlalinte päikesetõusu liputseremoonial

Allikas: Erik Peinari erakogu

7.7. Kooli spordisärgid

Jakob Westholmi Gümnaasiumi sõjaeelsetest spordisärgidest on vaid säilinud neile kinnitatavad embleemid (vt lisa 5). Peale taasiseseisvumist pärinevad esimesed allikad JWG spordisärgide kohta aastast 2000, kui Jakob Westholmi Gümnaasium jõudis esimest aastat korraldatavale 6.-7. klasside poiste korvpallimeistrivõistlustel Nike Cup 2000 finaalsooru (vt foto 21). (Eenma 2020)

Foto 21. Esimene teadaolev foto Jakob Westholmi Gümnaasiumi spordisärgist Nike Cup 2000 korvpallivõistlustel

Allikas: Õpetajate Leht nr. 19, 12.05.2000

Nii nagu kooli koorid vajasisid esinemisriietust, tekkis vajadus ka kooli esindusmeeskondade ühtseks võistlusvormiks. Kehalise kasvatuse õpetaja Marek Koitla eestvedamisel on tellitud erineva disainiga korv- ja jalgpallisärke nii tüdrukute kui poiste meeskondadele firmadest Teamsport AS ja Fifaa AS. Kehalise kasvatuse tundides käivad paljud õpilased kooli tumepunase T-särgiga, mille disain on muutumatuna püsinud selle loomisest alates. (Eenma 2020)

Foto 22. Kooli esindusmeeskondade võistlussärgid läbi aegade

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koduleht. Uudised.

Kättesaadav: <https://www.westholm.tln.edu.ee/index.php?id=386432> (vasakul)
<https://westholm.ee/index.php?id=389704> (paremal) (14.05.2020)

Foto 23. Kõige uuem võistlusvorm tütarlaste korvpallivõistkonnale aastast 2019. Tootja Fifaa AS

Allikas: Marek Koitla erakogu

7.8. Riiete kaotamine ja taaskasutus

Üks huvitav seik õppeaasta lõpus on see, et väga palju jääb riideid üle. Kottide viisi on riideid, mida keegi ei taha omaks tunnistada, kaasa arvatud koolivormi, mille lapsed on maha unustanud ja sinna paika jätnud. Kõige sagedasem vabandus asjade kaotamise kohta on alati, et asjad varastati või võeti kellegi poolt ära, isegi kui süüdi on vaid oma lohakus. Koolis leitud kaotatud ja maha jäetud riietest suurem osa anti taaskasutusse, ülejäänud visati minema. Niinast üllatas alati oma asjadesse nii kergekäeliselt suhtumine. (Niinas 2019)

Kuna koolivormi tellimine toimus kevadel, siis tellimus täideti sügisel. Tellimuse täitmisega nähti suurt vaeva töö suure mahu ja ajapiirangute tõttu. Niinasele olid väga meelt mööda sügisesed koolivormilaadad, kus väikseks jäänud koolivorme teistele odavalt edasi müüdi. (Niinas 2019)

Septembris toimuvate lastevanemate üldkoosoleku päevadel on kohal ka koolipood.ee esindaja, kelle käest saab osta uusi koolivormi tooteid. Veel populaarsem on väikseks jäänud koolivormide äraandmine noorematele kandjatele, nn koolivormi laat. (Eenma 2020)

7.9. Kalle Niinase arvamus koolivormi muutmisest

Kalle Niinas arvab, et kui peaks tekkima mingi väga hea idee, siis võiks koolivormi pisut muuta ja täiustada, kuid mitte täielikult. Miski pole kivisse raiutud, kuid koolimütsi muuta ei tohiks – Jakob Westholm ise lõi selle ning selliseks peab see ka jääma. Pealegi pole mütsil võimalik palju muudatusi teha. Niinas ütleb: “Peamine, et oleks tahtmist ja ühtehoidmist.” (Niinas 2019)

2017. aastal tegi üks abiturient ettepaneku muuta JWG koolimütsi värvi, kuid tema idee ei saanud toetust ei õpilasesinduselt, õpetajatelt ega vilistlaskonnalt. (Eenma 2020)

Foto 24. Õpetaja Aade Vesimägi õmmeldud nukud Jakob ja Luise algklasside maja fuajees, samasugused nukud kingiti ka endisele direktorile Kalle Niinasele

Allikas: Alla Eenma erakogu

Kokkuvõte

Uurimistöö kirjutamisel kogutud info põhjal on võimalik vastata sissejuhatuses püstitatud uurimisküsimustele. Esiteks, koolivormi kohta on küll võimalik leida mõningaid dokumenteeritud materjale, kuid need on üldjuhul raskesti leitavad või sisaldavad vähe infot. Teiseks, Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivorm on välja kujunenud aktiivsete vilistlaste, kooli hoolekogu ja juhtkonna pikaajalise ja aktiivse töö tulemusena.

Töö eesmärgiks oli luua koonddokument koolimütsi ja koolivormi saamisloo, tootjate ja disainerite kohta. Praeguseks annab antud uurimustöö kõige põhjalikuma ülevaate Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormist ning selle ajaloost, seega võib eesmärgi lugeda täidetuks.

Uurimustöö koostamisel esines mitmeid probleeme. Kõige suuremaks neist osutus erinevate infoallikate puudulikkus ja laialipillatus. Tihti oli väikse infokillu leidmiseks vaja läbi vaadata kümnete, kui mitte sadade lehekülgede jagu materjali. Samuti oli mõnele infoallikale keeruline ligi pääseda või puudus nende juures oluline info autori või loomiskuupäeva kohta, mille pärast ei saanud neid töös kasutada. Teiseks probleemiks osutus 12. märtsil 2020 kehtestatud eriolukord, mille tõttu polnud võimalik koolis olevatele materjalidele ligi pääseda ning tööd algseks tähtajaks lõpetada.

Samuti tugineb suur osa tööst inimeste mälestustel, mis ei pruugi alati kõige täpsemad olla ega teiste faktide ega allikatega kooskõlas.

Kahjuks ei õnnestunud leida Tallinna Linnaarhiivist ega kirjandusest kooli mütsi kujunduse autorit. Samuti ei ole dokumenteeritud ka tänase koolivormi disaineri nime(d).

Tänud Alla Eenmale, Kalle Niinasele ja Heinz Valgule, kellela poleks olnud selle töö valmimine võimalik.

Kasutatud allikad

- Eenma, Alla. Meenutusi koolivormi ajaloost. [kirjavahetus]. Tallinn, 11.01.2020
- Eenma, Alla 2016. Koolivormi kandmine Jakob Westholmi Gümnaasiumi 5.-9. klassides. Ülevaade küsitluse tulemustest. Tallinn 02.02.2016
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi hoolekogu koosoleku protokoll, 16.05.2006
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi hoolekogu koosoleku protokoll, 24.04.2007
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi hoolekogu koosoleku protokoll, 14.05.2007
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll nr. 5, 06.10.2009
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll nr. 6, 14.09.2010
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll nr. 8, 06.10.2011
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi hoolekogu toetusgrupi koosoleku protokoll nr.10, 27.11.2012
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi kodukord. (2016). § 8. Kättesaadav:
https://www.westholm.tln.edu.ee/public/Kodukord_2016.pdf (17.01.2020)
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi koduleht. Ajalugu.
<https://www.westholm.tln.edu.ee/index.php?id=14453> (03.01.2020)
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi koduleht. Sümbolika.
<https://www.westholm.ee/index.php?id=10392> (10.01.2020)
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipäevik. 2000/2001 õppeaasta.
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipäevik. 2006/2007 õppeaasta.
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi käskkiri nr. 1-5/23, 21.01.2016
- Jakob Westholmi Gümnaasiumi protokoll nr. 15, 08.04.2004
- Koolipood. Jakob Westholmi Gümnaasiumi veebipood.
<https://koolipood.ee/tootekategooria/jwg/> (17.01.2020)

Koolipood. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi toodete mõõdutabel.
<https://koolipood.ee/jakob-westholmi-gumnaasium/moodutabel/> (17.01.2020)

Koolivorm. Jakob Westholmi Gümnaasium.
<http://koolivorm.ee/category/koolivormid/product/5656> (17.01.2020)

Kross, Ene. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi lipsu sünnilugu. [kirjavahetus].
Tallinn, 13.05.2020

Kross, Jaan 1988. Wikmani poisid. Tallinn: Eesti Raamat

Lvova, Marga 2019. 1 Minuti Loeng: kuidas sai alguse koolivormi kandmise traditsioon? –
Tallinna Ülikooli koduleht, 25.11. Kättesaadav:
<https://www.tlu.ee/taxonomy/term/72/uudised/1-minuti-loeng-kuidas-sai-alguse-koolivormi-kandmise-traditsioon> (20.04.2020)

Neeme, Mart. Meenutusi koolivormi tellimisest. [kirjavahetus]. Tallinn, 19.06.2020

Niinas, Kalle, endine JWG direktor. 2019. JWG koolivormi loomine [intervjuu].
Intervjueerinud Kärt Sihver. Tallinn, 11.12.2019

Toiger, Endel; Loosberg, Paavo 1992. Per aspera ad astra II: Jakob Westholm ja tema kool.
Toronto: Oma Press Limited

Toomemets, Katharina 2010. Koolivorm tekitab lastes ühtsustunnet - Õhtuleht Elu,
18.09.2010. Kättesaadav: <https://elu.ohtuleht.ee/394876/koolivorm-tekitab-lastes-uhustunnet> (08.05.2020)

Uudelt, Kersti. Meenutusi koolivormi konkursist. [kirjavahetus]. Tallinn, 03.10.2019

Valk, Heinz, JWG vilistlane ja koolipsu kujundaja. 2019. JWG koolilipsu loomine [intervjuu].
Intervjueerinud Kärt Sihver. Tallinn, 14.12.2019

Lisad

Lisa 1. Foto näituselt „Vormitud lugu 12”

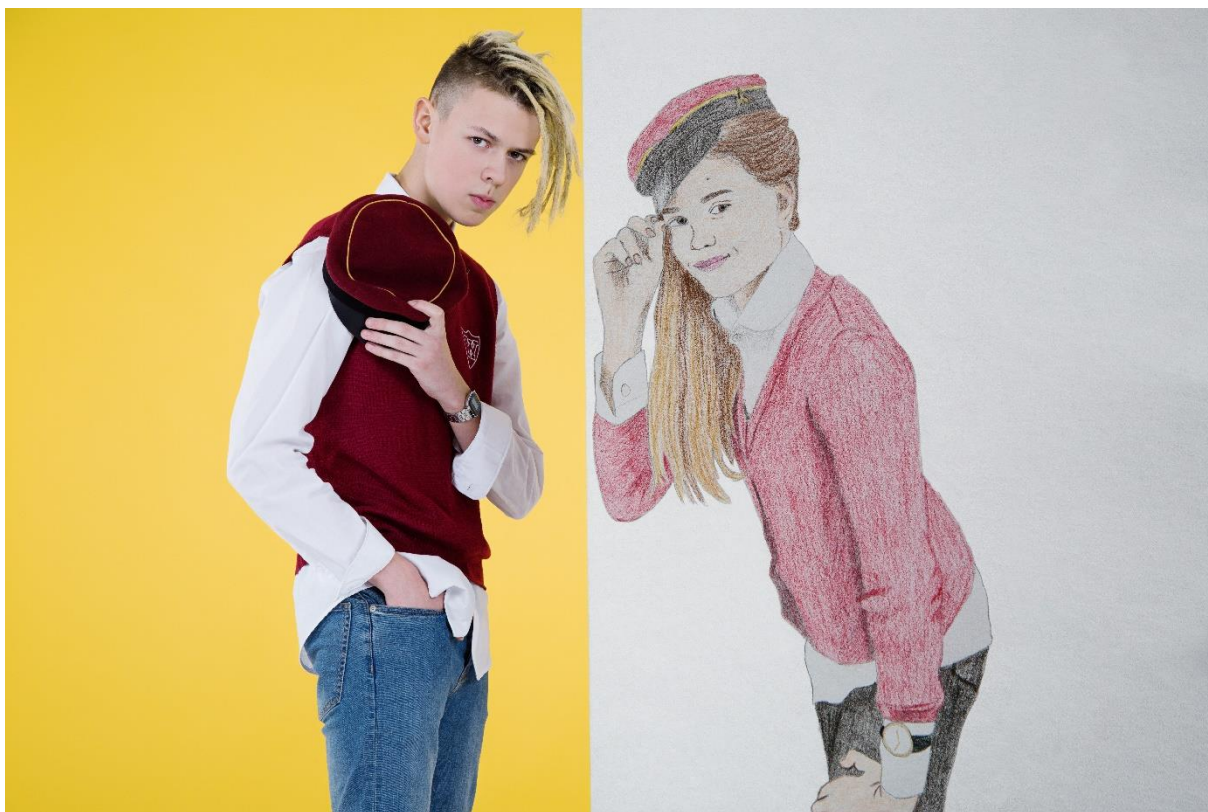

Foto. Näituselt „Vormitud lugu 12” ERM-is aastal 2019. Fotograaf Marjaana Vaher, kunstnik Elis Vaher, modellid Jakob Westholmi Gümnaasiumi õpilased Viktoria Tiidema ja Uku Mitt.

Allikas: FindGlocal. Fotograaf Marjaana Vaher Pai Studio.

Kättesaadav: <http://www.findglocal.com/EE/P%C3%A4rnu/151506778325645/Fotograaf-Marjaana-Vaher-Pai-Studio>

Lisa 2. Tallinna Linnaarhiivist leitud JWG koolimütside kavandid

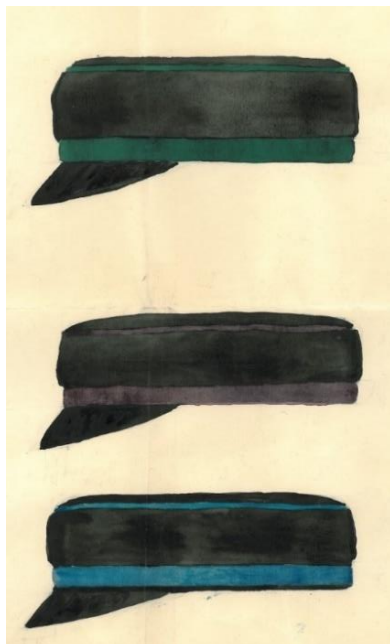

Foto. Erinevat värvi tänase Jakob Westholmi Gümnaasiumi mütside kavandid

Allikas: Tallinna Haridusosakonna arhiivis leiduv säilik TLA.52.1.679

Foto. Erinevat värvi tänase Jakob Westholmi Gümnaasiumi mütside kavandid

Allikas: Tallinna Haridusosakonna arhiivis leiduv säilik TLA.52.1.679

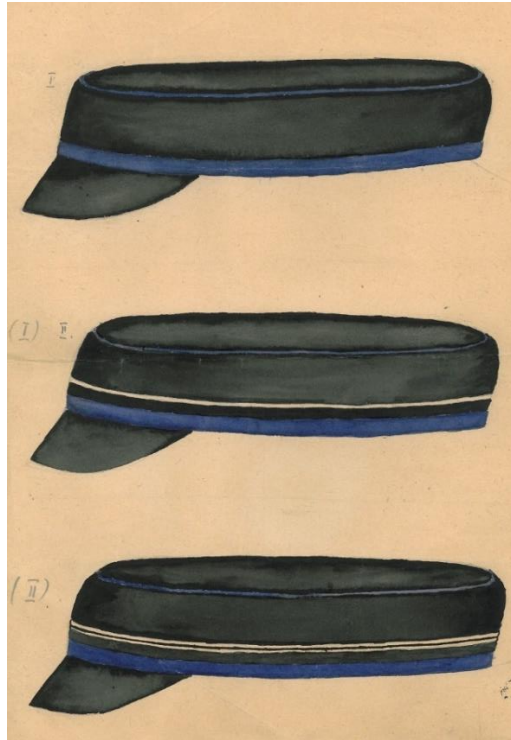

Foto. Sinist värvi tänase Jakob Westholmi Gümnaasiumi mütside kavandid

Allikas: Tallinna Haridusosakonna arhiivis leiduv säilik TLA.52.1.679

Foto. Violetset värvi tänase Jakob Westholmi Gümnaasiumi mütsi kavand koos autori allkirjaga

Allikas: Tallinna Haridusosakonna arhiivis leiduv säilik TLA.52.1.679

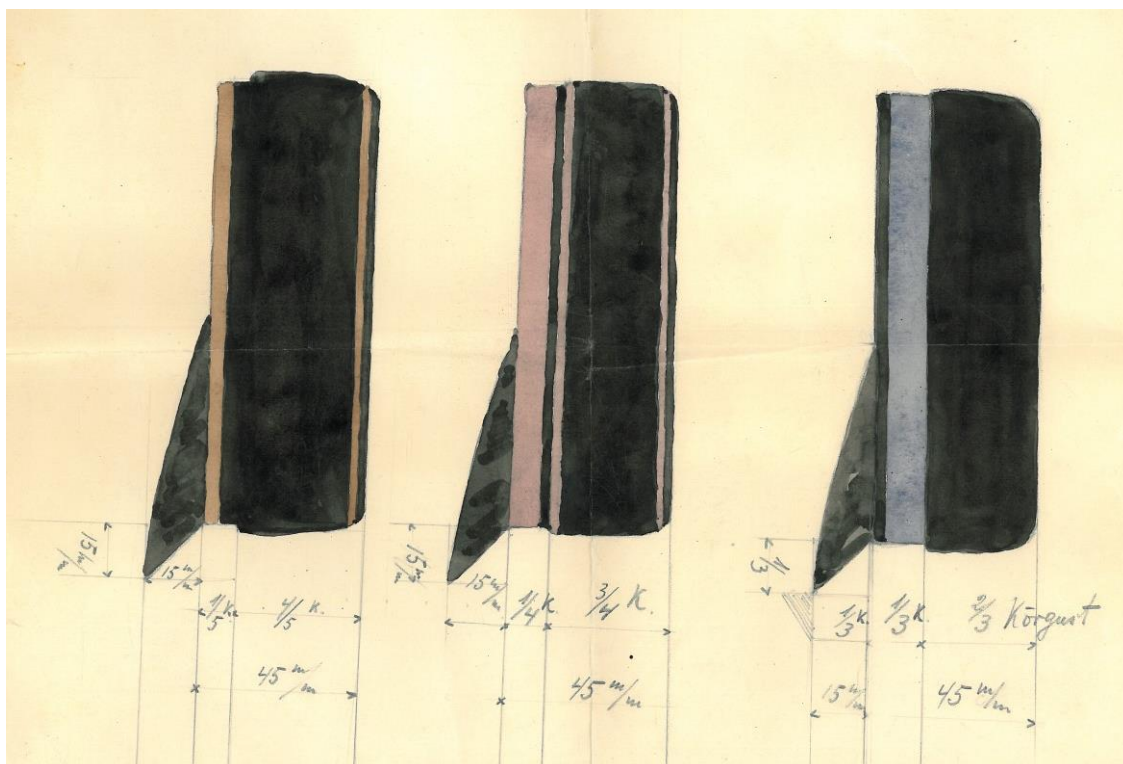

Foto. Erinevat värvi tänase Jakob Westholmi Gümnaasiumi mütside kavandid koos mõõtudega

Allikas: Tallinna Haridusosakonna arhiivis leiduv säilik TLA.52.1.679

Lisa 3. Hetkel kasutusel oleva Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolimütsi kavand

Foto. Uurimistöö kirjutamise hetkel kasutusel oleva Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolimütsi kavand

Allikas: Tallinna Haridusosakonna arhiivis leiduv säilik TLA.318.1.5

Lisa 4. Direktori kohusetäitja taotlus seni tarvitusel oleva vormimütsi edasikandmiseks

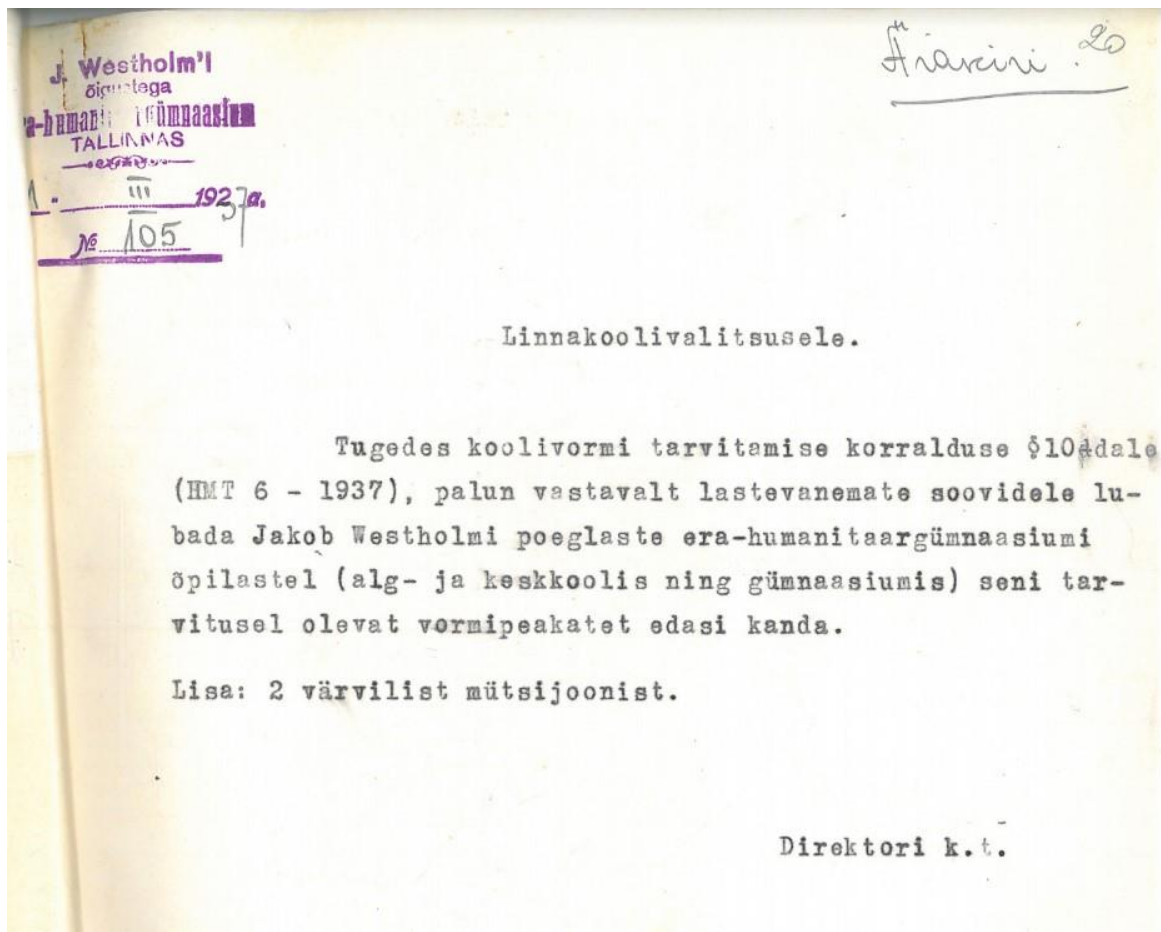

Foto. Aastast 1937 pärinev Jakob Westholmi õigustega era-humanitaargümnaasiumi direktori kohusetäitja taotlus seni tarvitusel oleva vormimütsi edasikandmiseks

Allikas: Tallinna Haridusosakonna arhiivis leiduv säilik TLA.318.1.5

Lisa 5. 1936. aastast pärinev JWG koolimüts ja käsitsi tehtud spordisärgi embleemid

Foto. 1936.-1940. aastatel JWG-s õppinud Rein Talimaa koolimüts ja võimlemisärgile kinnitatavad embleemid

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi vilistlaskogu arhiiv

Foto. 1936. aastast pärinev mütsimärk

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi vilistlaskogu arhiiv

Lisa 6. Koolivormi tellimuste ülekanded

Tabel. Koolivormi tellimuste ülekanded

Allikas: Alla Eenma pangakonto

Kuupäev	Summa	Valuuta	Selgitus	Saaja	Tootja	Märkus
26.02.2002	2242	EEK	2.b kampsunite raha	Kersti Uudelt	Norrison OÜ	Klassijuhatajad kandsid raha K. Uudelti arvele, kes omakorda ülekande ja tellimuse tootjale edastas.
30.09.2002	850	EEK	3.b T-särgi raha, 17 tk	Silva Sepp	Fifaa AS	Klassijuhatajad kandsid raha S. Sepa arvele, kes omakorda ülekande ja tellimuse tootjale edastas. Ühe T-särgi maksumus oli 50 EEK, umbes 3,33 eurot.
04.11.2002	1711	EEK	3.b kampsunite tellimus, 5 tk	Kersti Uudelt	Norrison OÜ	Klassijuhatajad kandsid raha K. Uudelti arvele, kes omakorda ülekande ja tellimuse tootjale edastas. Ühe kampsuni hind oli 22 eurot.
24.03.2003	1416	EEK	3.b kampsunite tellimus, 4tk	Kersti Uudelt	Norrison OÜ	Klassijuhatajad kandsid raha K. Uudelti arvele, kes omakorda ülekande ja tellimuse tootjale edastas. Ühe kampsuni hind oli 22 eurot.
25.09.2003	455	EEK	4.b T-särgi raha	Silva Sepp	Fifaa AS	Klassijuhatajad kandsid raha S. Sepa arvele, kes omakorda ülekande ja tellimuse tootjale edastas. Ühe t-särgi maksumus oli 50 EEK, umbes 3,33 eurot.
20.10.2004	490	EEK	5.b T-särgid, 9 tk	Silva Sepp	Fifaa AS	Klassijuhatajad kandsid raha S. Sepa arvele, kes omakorda ülekande ja tellimuse tootjale edastas. Ühe t-särgi maksumus oli 50 EEK, umbes 3,33 eurot.

14.12.2004	240	EEK	4 koolilipsu	Kersti Uudelt	OÜ Lipy	Klassijuhatajad kandsid raha K. Uudelti arvele, kes omakorda ülekande ja tellimuse tootjale edastas. Ühe kampsuni hind oli 22 eurot.
22.08.2006	25000	EEK	arve saateleht nr V 136	OÜ Norrison	Norrison OÜ	Klassijuhatajad kandsid raha A. Eenma arvele, kes selle tootjale edastas.
23.08.2006	16380	EEK	arve saateleht nr V 137	OÜ Norrison	Norrison OÜ	Klassijuhatajad kandsid raha A. Eenma arvele, kes selle tootjale edastas.
26.09.2009	54034	EEK	arve 200609940	Fifaa AS	Fifaa AS	Klassijuhatajad kandsid raha A. Eenma arvele, kes selle tootjale edastas. Fifaa AS-ist telliti polosärgid ja fliisist dressipluusid.
13.10.2009	647	EEK	arve 200610159	Fifaa AS	Fifaa AS	Klassijuhatajad kandsid raha A. Eenma arvele, kes selle tootjale edastas. Fifaa AS-ist telliti polosärgid ja fliisist dressipluusid.
05.12.2006	11300	EEK	arve saateleht nr v-302	OÜ Norrison	Norrison OÜ	Klassijuhatajad kandsid raha A. Eenma arvele, kes selle tootjale edastas.
16.05.2007	3300	EEK	arve 78	Tallinna Moemaja	Tallinna Moemaja	Telliti väike partii tüdrukute valgeid pluuse.
24.05.2007	954	EEK	arve 200706066	Fifaa AS	Fifaa AS	
24.08.2007	1460	EEK	arve saateleht nr V 191-b	OÜ Norrison	Norrison OÜ	
05.10.2007	3480	EEK	58 T-särgi raha	Silva Sepp	tootja teadmata	Särgid telliti läbi S. Sepa õe firma.
05.10.2007	3820	EEK	34 meeste lipsu, 7 poiste lipsu	Kersti Uudelt	OÜ Lipy	
14.11.2007	35730	EEK	arve 537	Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ		Firmast telliti polosärgid.
30.11.2007	7950	EEK	arve a-353	OÜ Norrison	OÜ Norrison	
17.12.2007	33014	EEK	arve saateleht a 379	OÜ Norrison	OÜ Norrison	
20.12.2007	5730	EEK	arve 573 polosärgid	Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ	Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ	
02.01.2008	41550	EEK	arve 572 triiksärgid	Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ	Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ	

30.01.2008	540	EEK	arve 588	Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ	Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ	
20.10.2008	3500	EEK	16 meeste, 28 poiste lipsu	Kersti Uudelt	OÜ Lipsy	
24.10.2008	210	EEK	2 meeste lipsu	Kersti Uudelt	OÜ Lipsy	
24.10.2008	3030	EEK	kooli mütside raha	Alla Eenma	FIE Urmas Verlin	Klassijuhatajad andsid koolimütside sularaha vilistlaskogu esimees Sommerile, kes tellis mütsid füüsilisest isikust ettevõtjalt Urmas Verlinilt.
05.11.2008	6090	EEK	arve 699	Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ	Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ	
18.11.2008	25350	EEK	arve 700 a	Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ	Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ	
24.11.2008	17002,24	EEK	arve saateleht a379	OÜ Norrison	OÜ Norrison	
04.12.2008	36967,04	EEK	arve saateleht a 279	OÜ Norrison	OÜ Norrison	
08.12.2008	12530	EEK	arve 707	Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ	Balti Tekstiil Kaubanduse OÜ	
12.01.2010	51506	EEK	arve 2162	OÜ Logotrade	OÜ Logotrade	OÜ Logotrade otsis tarnijana tootjaid erinevatest riikidest. Oli esimene firma, kes suutis kõiki tooteid v.a koolimütsid ise hankida ja kool ei pidanud ise erinevate tootjatega suhtlema. Kontaktisikuks oli Mart Neeme.
03.02.2010	51509,06	EEK	arve 201009	OÜ Logotrade	OÜ Logotrade	
12.11.2012	462,5	EUR	koolimütsid	Alla Eenma	FIE Urmas Verlin	
20.01.2014	375	EUR	koolimütsid	Heiti-Alar Sommer	FIE Urmas Verlin	

Lisa 7. Ajakirjas Wow ilmunud koolivormi tootjate promopildid

Foto. Koolivormi tootjate promopilt ajakirjas Wow

Allikas: Kersti Uudelti erakogu

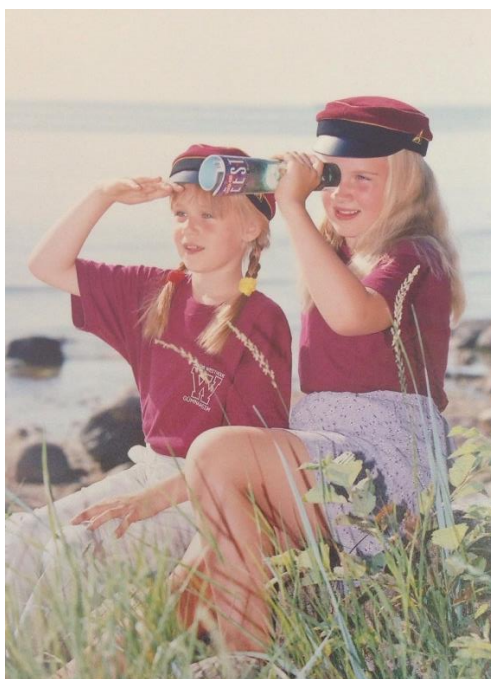

Foto. Koolivormi tootjate promopilt ajakirjas Wow

Allikas: Kersti Uudelti erakogu

Lisa 8. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi kudumite fotod

Foto. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi õhem vest

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/toode/ohem-vest/> (17.01.2020)

Foto. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi paksem vest

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/toode/paksem-vest/> (17.01.2020)

Foto. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi õhem soonikkampsun

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/toode/ohem-soonik/> (17.01.2020)

Foto. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi paksem soonikkampsun

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/toode/paksem-soonik/> (17.01.2020)

Foto. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi õhem kampsun

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/toode/ohem-kampsun-3/> (17.01.2020)

Foto. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi V-kaelus

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/toode/v-kaelus/> (17.01.2020)

Lisa 9. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi seelikute fotod

Foto. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi pihikseelik

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/toode/pihik-2/> (17.01.2020)

Foto. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi volditud seelik

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/toode/seelik-4/> (17.01.2020)

Lisa 10. Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolivormi toodete mõõdutabel

Tüdrukud								
LASTE Mõõdud	116	122	128	134	140	146	152	156
Keha pikkusele (cm)	111-118	118-126	126-132	132-138	138-144	144-150	150-155	154-162
Rinna ümbermõõt (cm)	57-59	59-61	63-65	67-69	71-73	75-77	79-81	83-85
Vöö ümbermõõt (cm)	47-49	47-49	50-52	50-52	53-55	53-55	56-58	56-58
Varruka pikkus (cm)	41-43	43-45	45-47	47-49	50-52	51-53	55-57	56-58
TÄISKASVANUTE Mõõdud	XS	S	M	L	XL	XXL		
Keha pikkusele (cm)	156-168	160-172	160-176	164-182	168-186	170-188		
Rinna ümbermõõt (cm)	83-85	87-89	91-97	99-105	109-117	127-135		
Vöö ümbermõõt (cm)	59-61	59-61	62-64	65-67	68-70	69-71		
Varruka pikkus (cm)	57-59	58-60	59-61	60-62	61-63	62-64		

Tabel. Jakob Westholmi Gümnaasiumi polode mõõdutabel

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/jakob-westholmi-gumnaasium/moodutabel/> (17.01.2020)

Poisid									
	5/6	7/8	9/11	12/14	XS	S	M	L	XL
Keha pikkusele (cm)	116-128	128-140	140-152	152-164	160-164	164-170	170-176	176-182	182-186
Särgi pikkus (cm)	46	51	57	64	68	70	72	74	76
Särgi laius (cm)	37	39	42	44	48	52	54	56	60
Tüdrukud									
	5/6	7/8	9/11	12/14	S	M	L	XL	
Keha pikkusele (cm)	116-128	128-140	140-152	152-164	164-170	170-176	176-182	182-186	
Särgi pikkus (cm)	46	51	57	64	61	63	65	67	
Särgi laius (cm)	37	39	42	44	42	44	46	48	

Tabel. Jakob Westholmi Gümnaasiumi tüdrukute ja neidude kudumite mõõdutabel

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/jakob-westholmi-gumnaasium/moodutabel/> (17.01.2020)

Tabel. Jakob Westholmi Gümnaasiumi poiste ja noormeeste kudumite mõõdutabel

Allikas: Jakob Westholmi Gümnaasiumi koolipood

Kättesaadav: <https://koolipood.ee/jakob-westholmi-gumnaasium/moodutabel/> (17.01.2020)

Poisid

LASTE Mõõdud	116	122	128	134	140	146	152	156
Keha pikkusele (cm)	111-118	118-126	126-132	132-138	138-144	144-150	150-155	154-162
Rinna ümbermõõt (cm)	57-59	59-61	63-65	67-69	71-73	75-77	79-81	83-85
Vöö ümbermõõt (cm)	47-49	47-49	50-52	50-52	53-55	53-55	56-58	56-58
Varruka pikkus (cm)	41-43	43-45	45-47	47-49	50-52	51-53	55-57	56-58

TÄISKASVANUTE Mõõdud	XS	S	M	L	XL	XXL	3XL
Keha pikkusele (cm)	158-170	162-176	164-178	168-184	174-188	178-192	182-200
Rinna ümbermõõt (cm)	87-89	91-97	99-105	109-117	121-129	133-141	145-152
Vöö ümbermõõt (cm)	65-67	68-70	69-71	69-71	74-76	74-76	79-81
Varruka pikkus (cm)	60-62	62-64	65-67	66-68	68-70	68-70	70-73